

Research article

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครราชสีมาเพื่อรองรับผู้สูงอายุ

Factors Influencing the Use of Public Parks by the Elderly

in Nakhon Ratchasima Municipality

นิธิ ลิศนุนท์¹

Nithi Lisnund¹

Received: 17 September 2025 | Revised: 22 February 2026 | Accepted: 26 February 2026

<https://doi.org/10.55003/acaad.2026.282065>

บทคัดย่อ

พื้นที่สวนสาธารณะมีความสำคัญต่อประชาชนคนในเมืองเพราะเป็นพื้นที่ที่ผู้คนสามารถพักผ่อน หย่อนใจที่สามารถเข้าถึงได้ใกล้ กับละแวกบ้าน ย่านพักอาศัย สถานที่ทำงาน สามารถเลือกมาใช้สวนสาธารณะหลังจากเสร็จสิ้นจากกิจกรรมประจำวัน เพื่อหลีกเลี่ยงความแออัดของพื้นที่เมือง คุณลักษณะที่สำคัญคือเป็นภูมิทัศน์ที่มีพื้นที่โล่ง บรรยากาศแวดล้อมเป็นธรรมชาติ สระน้ำ ต้นไม้ใหญ่ สนามหญ้า และรองรับกิจกรรมนันทนาการ จนถึงกิจกรรมเชิงสุขภาพ เนื่องจากจุดประสงค์ของพื้นที่สวนสาธารณะในสมัยนี้ คือการทำให้ประชาชนที่อยู่ในเมือง ได้ออกกำลังกาย เพื่อสุขภาพที่ดีของประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ ที่ถือเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของเมืองที่มีแนวโน้มในการใช้สวนสาธารณะเพื่อพักผ่อนร่างกาย ได้หย่อนใจ และมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ดังนั้นการศึกษานี้ต้องการเปรียบเทียบสวนสาธารณะที่ตั้งในเมือง เขตเทศบาลนครราชสีมา ทั้ง 3 แห่ง คือสวนสาธารณะสวนน้ำพุตาดาลัว สวนสาธารณะสวนภูมิรักษ์ 2 และสวนสาธารณะหนองแกข้างอยู่ในเขตเทศบาลนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบศักยภาพของสวนสาธารณะที่รองรับผู้สูงอายุ ทั้ง 3 แห่งในเขตเทศบาลนครราชสีมา และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์สวนสาธารณะเพื่อรองรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครราชสีมา การศึกษานี้ได้ใช้วิธีวิจัย ประกอบด้วย การสำรวจภาคสนามพื้นที่กิจกรรมของสวนสาธารณะ จัดทำผังบริเวณกิจกรรม การใช้พื้นที่ การเก็บข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 392 ชุดจากกลุ่มผู้ใช้งานรอบสวนสาธารณะทั้ง 3 แห่ง และรวบรวมข้อมูลการระดมความคิดเห็นผู้สูงอายุในชุมชน ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิสถาปัตยกรรม นำมาประมวลผลด้วยการวิเคราะห์สถิติผู้สูงอายุในการใช้พื้นที่ ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพที่สามารถรองรับผู้สูงอายุให้เกิดแรงดึงดูดใจ และสนับสนุนการทำกิจกรรมเข้ามาใช้สวนสาธารณะ พบว่า ศักยภาพของสวนสาธารณะสวนน้ำพุตาดาลัวมีความสมบูรณ์ที่สุด รองลงมาคือสวนสาธารณะสวนภูมิรักษ์ 2 และสุดท้ายคือสวนสาธารณะหนองแกข้าง วิเคราะห์จากการเลือกใช้สวน ขนาดพื้นที่ การแบ่งพื้นที่ใช้งานที่ครอบคลุม 2) ปัจจัยที่สำคัญต่อคุณภาพการใช้งานผู้สูงอายุในสวนสาธารณะพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์เพื่อการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในพื้นที่สวนสาธารณะประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลต่อผู้สูงอายุในกิจกรรม Active Recreation ได้แก่ วิ่ง-เดิน ขี่จักรยาน ออกแรงเครื่องเล่นในสวน ลานเต้นแอโรบิก และ Passive Recreation บรรยากาศสงบและสบายเพื่อนั่งเล่น พักผ่อน มองเห็นกิจกรรม ทั้งนี้ด้าน

¹ สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

¹ Department of Architecture Faculty of Industrial Technology Nakhon Ratchasima Rajabhat University

ผู้เขียนที่ประสานงาน (Corresponding Author) อีเมล: nlisnund@gmail.com

สภาพแวดล้อมต้องมีการวางผังออกแบบที่ เข้าถึงได้ง่าย มีความปลอดภัยในการใช้งาน มีสภาพแวดล้อมโอปอ้อมเป็นธรรมชาติเพียงพอ 2) ปัจจัยด้านพฤติกรรม สำหรับผู้สูงอายุมาใช้งานแบบบุคคล (มาคนเดียว) และแบบกลุ่มบุคคล (มากับครอบครัวหรือเพื่อน) พิจารณาจากความหลากหลายของการแบ่งโซนพื้นที่และสิ่งสนับสนุนในสวนสาธารณะ ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดแรงดึงดูดของผู้ใช้แบบบุคคล และแบบกลุ่ม เพราะแบบบุคคลจำเป็นต้องมีโซนเงียบสงบ เป็นการส่วนตัว แบบกลุ่มบุคคลต้องมีพื้นที่สนับสนุนกิจกรรมกลุ่ม เป็นสาธารณะที่เชิญให้ออกมาได้เข้าร่วมสะดวก 3) ปัจจัยด้านสังคมของผู้สูงอายุที่เปิดโอกาสให้เข้ามาใช้สวนสาธารณะมากยิ่งขึ้น ที่ไม่มีค่าใช้จ่ายเดินทาง บริการน้ำฟรี และจัดกิจกรรมนันทนาการในสวน ทำให้เกิดสังคมมากกว่าผู้สูงอายุอยู่เพียงในบ้าน ดังนั้นสรุปผลการวิจัยได้ว่าสวนสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ด้านพฤติกรรมด้านสังคมซึ่งความสัมพันธ์กัน นำไปสู่การวางแผนพัฒนา ปรับปรุง สวนสาธารณะในที่อื่น ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ เกิดคุณภาพของการใช้งานได้ตามมาตรฐาน และตอบสนองความต้องการผู้สูงอายุ โดยเฉพาะให้ตรงกับจุดประสงค์ของสวนสาธารณะในเขตเมืองในสมัยนี้ที่ต้องการให้การให้สวนสาธารณะเป็นพื้นที่ปลอดภัย สามารถพักผ่อนหย่อนใจ และได้ออกกำลังกายอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การใช้สวนสาธารณะ เขตเทศบาลนครนครราชสีมา ผู้สูงอายุ

Abstract

Public parks play a vital role in urban communities, as they provide accessible spaces for recreation and relaxation within close proximity to residential neighborhoods and workplaces. Urban residents can choose to use public parks after completing their daily activities in order to escape the congestion and density of city life. Key characteristics of public parks include open green landscapes, natural surroundings, water features, large trees, lawns, and facilities that support a range of recreational and health-related activities. In contemporary urban contexts, public parks are increasingly designed to promote physical exercise and enhance public well-being, particularly among the Elderly, who represent a significant and growing proportion of the urban population and who tend to use parks for physical rehabilitation, leisure, and social interaction. This study aims to compare three public parks located within Nakhon Ratchasima Municipality: Bung Ta Lua Water Park, Phumrak Park 2, and Nong Kae Chang Park. The objectives are (1) to compare the potential of these three parks to accommodate and attract elderly users, and (2) to examine the factors influencing park utilization by the Elderly in the municipal area. The research methodology consists of field surveys of activity areas within each park, preparation of activity zoning and site-use plans, and the collection of 392 questionnaire responses from park users across the three sites. In addition, focus group discussions were conducted with elderly community members, along with interviews with landscape architecture experts. The data were analyzed using statistical methods to assess patterns of space utilization among the Elderly. The findings indicate that: Park Potential for Elderly Users Among the three parks, Bung Ta Lua Water Park demonstrates the highest overall potential in terms of attractiveness and support for elderly activities, followed by Phumrak Park 2 and Nong Kae Chang Park, respectively. This assessment is based on park selection patterns, spatial size, and the comprehensiveness of functional zoning and activity areas. Factors Influencing the Quality of Park Use by the Elderly Three key factors are significantly associated with elderly engagement in exercise and recreational activities: Environmental Factors: These influence both

active and passive recreation. Active recreation includes jogging, walking, cycling, using outdoor fitness equipment, and participating in aerobic dance activities. Passive recreation involves enjoying a calm and comfortable atmosphere for sitting, relaxing, and observing surrounding activities. Effective environmental design requires accessible layouts, user safety, and sufficient natural surroundings that create a supportive and restorative setting. Behavioural Factors: Older adults use parks either individually (alone) or in groups (with family or friends). The diversity of spatial zoning and supporting facilities plays a crucial role in attracting both types of users. Individual users require quiet, private, and peaceful zones, whereas group users need spaces that facilitate collective activities and provide inclusive, publicly inviting environments. Social Factors: Social conditions that encourage park use include free access, minimal or no travel cost, availability of free drinking water, and organized recreational programs within the park. These factors foster social interaction and help prevent social isolation among the Elderly, extending their social engagement beyond the home environment. In conclusion, public parks designed for older adults must integrate environmental, behavioral, and social considerations in a holistic manner. The interrelationship among these factors should inform planning and improvement strategies for other urban parks to ensure effective performance, standardized quality, and responsiveness to the needs of elderly users. Ultimately, contemporary urban public parks should function as safe, accessible environments that support relaxation, appropriate physical activity, and enhanced well-being for the aging urban population.

Keywords: The use of Public Parks, Nakhon Ratchasima Municipality, Elderly

1. บทนำ

พื้นที่เปิดโล่งพื้นที่สีเขียวและสาธารณะ ที่กำหนดไว้ในเชิงปริมาณที่ระบุไว้ในเมือง หรือ การคำนึงตำแหน่งที่ตั้งเพื่อสะดวกต่อการเข้าถึงคนใช้งานก็เป็นประเด็นสู่การศึกษาตามมา ในขณะที่เดียวกันผลกระทบต่อความรุนแรงของโควิด 19 คือ การตอกย้ำความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่เดิม โดยเฉพาะด้านเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ ฟังมีไว้เพื่อให้ผู้เปราะบาง เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ (Kaosa-ard et al., 2022) ที่เข้าถึงความช่วยเหลือ จากสถานการณ์ที่รุนแรงขึ้น เช่น พื้นที่สวนสาธารณะ สำหรับบริการสุขภาพ ให้มีคุณภาพของเมืองรองรับ สามารถเข้าถึงได้ อย่างน้อยมีความสามารถจ่ายได้ หากจำเป็นต้องใช้บริการเสริมที่จัดไว้ ปัจจุบันมีการออกนโยบายในการบริหารของภาครัฐในระดับประเทศ จนถึงระดับส่วนท้องถิ่น มีการกิจสำคัญที่ต้องส่งเสริมให้สร้างพื้นที่สาธารณะของเมืองโดยเฉพาะพื้นที่เพื่อเปิดโล่งว่างพื้นที่สีเขียว และสวนสาธารณะให้แต่ละเมืองนั้น ๆ เพื่อการบริการผู้คนระดับเมือง ระดับชุมชน ระดับละแวกบ้าน ให้ใช้ประโยชน์อย่างแรกเพื่อให้เมืองมีที่โล่งว่าง (พื้นที่หายใจได้หรือปอดของเมือง) มีใช้อย่างแน่นอนไปด้วยอาคารขนาดใหญ่จำนวนมากเต็มเมืองไปหมด อย่างที่สอง เพื่อให้ที่โล่งว่างทำหน้าที่รองรับกิจกรรมเชิงสันติภาพของเมืองของทุกกลุ่มคน แต่สิ่งที่ตามมาโดยข้อสังเกตที่พบพื้นที่โล่งว่างในเมืองถูกแปลงเป็นที่เว้นว่างระยะร่นอาคาร พื้นที่ว่างในขอบเขตที่ดิน เล็ก ๆ น้อย ๆ ตามกฎหมาย และพื้นที่โล่งว่างที่เป็นพื้นที่สีเขียว หรือสวนสาธารณะของเมือง พบว่านอกจากจะมีปริมาณที่ไม่ได้กระจายตัวของจุดต่าง ๆ ของเมืองแล้วพื้นที่สาธารณะประเภทสวนสาธารณะมีพื้นที่สีเขียวขนาดต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน คือ กำหนดไว้ว่าพื้นที่สีเขียว ต้องมี 9-15 ตารางเมตร ต่อ 1 คน ตามมาตรฐานขององค์การอนามัยโลก(WHO) ยกตัวอย่าง กรุงเทพมหานครพื้นที่สีเขียวเพียง 6.9 ตารางเมตรต่อ 1 คนเท่านั้นซึ่งน้อยกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ (Pitakbanjod, 2021) นอกจากจำนวนพื้นที่สีเขียวในกรุงเทพที่น้อยแล้ว ประเด็นที่ตามมาคือ คุณภาพของการใช้งานในสวนสาธารณะที่กำหนดไว้ หรือสร้างขึ้นตามมา ไม่คำนึงกลุ่มผู้ใช้ที่เป็นผู้สูงอายุ ในหลายแห่ง และการออกแบบสำคัญที่

ใช้สอยในสวนสาธารณะในแต่ละแห่ง ไม่เอื้อต่อการส่งเสริม มีทางเลือกให้เกิดกิจกรรมเชิงสุขภาพที่เหมาะสม การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมวิถีชีวิต เนื่องจากสภาพแวดล้อมเป็นตัวกำหนดรูปแบบวิถีชีวิตของคนเมือง การส่งเสริมสุขภาพจะช่วยให้สุขภาพและคุณภาพชีวิตของคนเมืองดีขึ้น (Jirathnanuwat, 2024)

คาดการณ์ว่า ภายในปี 2568 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การเป็นสังคม ผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) จำนวนผู้สูงอายุจะมีประมาณ 14.4 ล้านคน หรือเพิ่มขึ้นเกินร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด กล่าวคือจะมีผู้สูงอายุ 1 คน ในประชากรทุก ๆ 5 คน (Department of Health, Ministry of Public Health, 2015) จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม นำมาซึ่งผลกระทบหลาย ๆ ด้านโดยเฉพาะด้านพฤติกรรม การดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ คือการปฏิบัติของผู้สูงอายุเพื่อป้องกันการเกิดโรค ดังนั้นการออกกำลังกายเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของผู้สูงอายุเพื่อป้องกันการโรค พบว่าในระดับเมืองผู้สูงอายุมีความต้องการสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการพิเศษ ที่สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและสังคมตามอายุที่มากขึ้น การพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญต่อการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี (Lamtrakul & Chayphong, 2020) สวนสาธารณะคือพื้นที่สีเขียวของเมือง จึงเป็นสิ่งส่งเสริมให้เกิดการดูแลสุขภาพของตนเองของผู้สูงอายุ ทั้งทางร่างกายและทางสังคม เพราะพื้นที่สีเขียวคือปอดของเมือง จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอในพื้นที่สีเขียวช่วยลดความเสี่ยงด้านสุขภาพ จากปัญหา ระบบทางเดินหายใจ และโรคเรื้อรังอื่น ๆ (Prompan & Kantachote, 2023)

การศึกษาสวนสาธารณะตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สามารถนำมาเปรียบเทียบพื้นที่สาธารณะประเภทสวนสาธารณะ ในเขตชุมชนเมืองนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางเสนอแนะต่อการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ในการออกแบบพื้นที่เชิงสุขภาพกับผู้สูงอายุ ใช้กรณีศึกษา 3 แห่ง คือ สวนสาธารณะบึงตาหลัว สวนสาธารณะภูมิรักษ์ 2 สวนสาธารณะหนองแก้งช้าง กล่าวคือ สวนสาธารณะบึงตาหลัว มีขนาดพื้นที่ประมาณ 356 ไร่ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ทหารค่ายสุรนารี สวนสาธารณะสวนภูมิรักษ์ 2 มีขนาดพื้นที่ประมาณ 23 ไร่ ตั้งอยู่ในบริเวณเขตชุมชน สุรวิชัย ชุมชนประสพสุข และสวนสาธารณะหนองแก้งช้าง มีขนาดพื้นที่ประมาณ 22 ไร่ ตั้งอยู่ในบริเวณเขตชุมชนพานิชเจริญ ชุมชนหนองไผ่ล้อม ประเด็นที่นำมาเปรียบเทียบ 3 สวน ใน 2 ประเด็นคือเพื่อพิจารณาความต้องการการใช้พื้นที่สวนสาธารณะในการใช้ประโยชน์เชิงสุขภาพของผู้สูงอายุที่พึงมีตามหลักการออกแบบสวนสาธารณะ สำหรับในแต่ละกลุ่มแต่ละประเภทมีข้อแตกต่างหรือเหมือนกับผู้สูงอายุอย่างไร คุณภาพของพื้นที่สวนสาธารณะและสภาพแวดล้อมโดยรอบทั้ง 3 สวนมีปัจจัยที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการออกกำลังกาย กิจกรรมนันทนาการของผู้คนทั่วไปและผู้สูงอายุอย่างไร การกำหนดพื้นที่เพื่อพัฒนากายในเมืองนครราชสีมาที่มีศักยภาพที่เป็นที่รกร้างว่างเปล่าอยู่แล้ว นำไปสู่การเลือกเพื่อรองรับพื้นที่สวนสาธารณะแห่งใหม่ได้หรือไม่ น่าจะนำมาการประเมินข้อจำกัดข้อสนับสนุนให้เป็นพื้นที่โล่งว่างของเมือง ก่อให้เกิดการกระจายตัวของพื้นที่สีเขียวเป็นที่ว่าง สวนสาธารณะที่รองรับเมืองชุมชนละแวกบ้าน แต่ละแห่งที่กล่าวมาเมื่อองค์ความรู้จากเปรียบเทียบ วิเคราะห์พื้นที่สวนสาธารณะทั้ง 3 แห่ง น่าจะมองปัจจัยเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปเพื่อเป็นแนวทางเสนอแนะทางกายภาพต่อการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ในการออกแบบพื้นที่เชิงสุขภาพกับผู้สูงอายุ มีเป้าหมายในอนาคตเพื่อทำให้เป็นพื้นที่ที่มีคุณภาพเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ในอนาคตของไทย ส่งเสริมทางกายจิตใจ สังคมของผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ทั้งนี้ขอเสนอแนะเป็นแนวทางการปรับปรุงทางกายภาพของสวนสาธารณะ หรือองค์ประกอบทางกายภาพอื่นใดที่ควรจะมีรองรับความสะดวกสบาย เพิ่มความปลอดภัย ครอบคลุมทุกประเด็นปัญหาที่พบจากงานวิจัยนี้ สามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนาพื้นที่สีเขียว โดยเฉพาะข้อพิจารณาต่อสวนสาธารณะต่อไป ปรับให้เข้ากันได้ตามบริบทโดยรวมของแต่ละบริเวณ โดยอาศัยหลักการออกแบบ ทางวิชาการ องค์ความรู้ใหม่ในงานวิจัย มีช่วยตอบคำถามถึงประเด็นการพัฒนาพื้นที่สีเขียวของเมืองได้

2. วัตถุประสงค์บทความวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบศักยภาพของสวนสาธารณะที่รองรับผู้สูงอายุ ทั้ง 3 แห่งในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์สวนสาธารณะเพื่อรองรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 พฤติกรรมการใช้สวนกับปัจจัยทางกายภาพของสวนสาธารณะ

พฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางกายภาพของสวนสาธารณะเกี่ยวกับการใช้และไม่ใช้สวนของผู้ใช้งานได้ (Thewakul, 2007) ดังนี้

3.1.1 การเข้าถึง เป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการใช้งานของสวนสาธารณะ โดยหากสวนสาธารณะ ที่เข้าถึงยาก ซึ่งได้แก่สวนสาธารณะที่อยู่ลึกเข้าไปในพื้นที่และไม่ได้ติดทางสัญจรที่มีผู้ใช้จำนวนมาก จะมีผู้ใช้ในจำนวนน้อย และการเข้าถึงยังมีความสัมพันธ์กับความปลอดภัย นอกจากเข้าถึงได้สะดวกแล้วต้องไม่ลำบากคน

3.1.2 การบำรุงดูแลรักษาพื้นที่สวน มีการดูแลพื้นที่ รักษาสภาพพื้นที่ ในที่นี้หมายถึงการดูแล รักษาสภาพพื้นที่ให้คงไว้ในการใช้งาน นำใช้ มีความสะอาด ถูกสุขอนามัย มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย หมั่นดูแลทั่วถึงทั้งพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ

3.1.3 ขนาดและรูปร่างสวน สวนที่มีสัดส่วนแคบยาว หรือโล่งกว้างเกินไปมีผลต่อการใช้พื้นที่ของสวน โดยสัดส่วนที่แคบอาจสร้างความอึดอัดต่อการใช้ ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่สามารถหาตำแหน่งที่ปลอดภัยได้ ขณะที่พื้นที่โล่งกว้างมากเกินไปอาจมีลักษณะไม่เหมาะสมกับกิจกรรม ทั่วไป

3.1.4 คุณภาพและปริมาณของพื้นที่ว่างนั้น เหมาะสมกับพื้นที่ประกอบด้วย 1) การวางตำแหน่งให้พื้นที่ที่สามารถเฝ้าดูและมองเห็นความเปลี่ยนแปลงธรรมชาติได้เป็นอย่างดี มีทางเดินที่สามารถเขาไปสัมผัสธรรมชาติได้อย่างทั่วถึง 2) มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับให้ผู้สูงอายุใช้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้เหมาะสม เช่น การจัดเตรียมสำหรับบริเวณที่มีกิจกรรม ปิกนิก เตรียมที่นั่ง สิ่งอำนวยความสะดวกในสวนจะเป็นปัจจัยดึงดูดสำคัญหนึ่งต่อการเลือกใช้หรือไม่ใช้พื้นที่ในสวนนั้น 3) มีการจัดเตรียมพื้นที่ปิดล้อมแนวสวน เพื่อป้องกันมลภาวะต่าง ๆ และกิจกรรม อันใดที่รบกวนบรรยากาศโดยรอบของสวน 4) พื้นที่ในสวนมีขนาดที่เหมาะสม เช่น ทางเดินในสวนที่มีความกว้างเพียงพอกับสอดคล้องกับกิจกรรม 5) จัดลักษณะของพื้นที่ให้สนับสนุนต่อการเกิดกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมด้านสังคม

3.1.5 ลักษณะกิจกรรม และองค์ประกอบธรรมชาติ เป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อความต้องการของผู้ใช้งาน และลักษณะกิจกรรม ซึ่งในพื้นที่สวนสาธารณะควรมีลักษณะดังนี้ 1) ควรมีสภาพงดงามที่ตอบสนองต่อความรู้สึกในการสัมผัสธรรมชาติได้ 2) มีการเตรียมการให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่อพื้นที่ย่อย ๆ ในสวน เช่น การใช้พื้นที่รับแสงแดดและการให้ร่มเงา ทิศทางลมพัด 3) การจัดวางตำแหน่งที่นั่ง หรือทำกิจกรรม ที่อยู่ในสวนพื้นที่ที่พืชพรรณธรรมชาติในสวน

3.2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ รองรับผู้สูงอายุ

สภาพแวดล้อมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและเป็นตัวชี้นำด้านสุขภาพ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิต การทำงานและการพักผ่อนหย่อนใจ ส่งผลกระทบสำคัญต่อสุขภาพทั้งมิติทางกายภาพ สังคม จิตวิญญาณ กลวิธีการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพคือ การจัดให้มีพื้นที่สีเขียวในเมืองสำหรับพักผ่อน การเพิ่มพื้นที่สีเขียว (สวนสาธารณะ) สำหรับออกกำลังกาย (Jirathananuwat, 2024) นอกจากนั้น การสร้างโอกาสในการเข้าถึงพื้นที่สวนสาธารณะ การรวมกลุ่ม การสร้างให้เกิดความสัมพันธ์ในครอบครัว ในกลุ่มเพื่อนบ้าน และในชุมชน ดังนั้นแนวคิดสำคัญในการออกแบบสวนสาธารณะ เพื่อการสร้างสวนสาธารณะในเมืองสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ (Carstens, 1993) ดังนี้

3.2.1 การออกแบบสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ (Design for the Elderly and Disabled) ประกอบด้วย 1) การเข้าถึง (Accessibility) ให้ความสำคัญกับการออกแบบที่ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้งานสวนสาธารณะได้อย่างสะดวกสบาย ไม่ว่าจะเป็นผู้สูงอายุ ผู้พิการ หรือผู้ที่มีข้อจำกัดทางกายภาพ 2) ความปลอดภัย (Safety) การออกแบบต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้ โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น การออกแบบทางเดินที่กว้างขวาง ไม่มีสิ่งกีดขวาง มีแสงสว่างเพียงพอ และ

พื้นที่ผิวที่เหมาะสม 3) ความสะดวกสบาย (Comfort) จัดให้มีพื้นที่นั่งพักผ่อนที่เหมาะสม มีร่มเงาเพียงพอ และองค์ประกอบที่ส่งเสริมความสะดวกสบายในการใช้งาน

3.2.2 การส่งเสริมกิจกรรมและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Promoting Activity and Social Interaction) คำนึงถึงพื้นที่ใช้งานที่หลากหลาย (Multi-functional Spaces) สวนสาธารณะควรมีพื้นที่ที่รองรับกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งการพักผ่อน การออกกำลังกาย การเดินเล่น หรือการรวมกลุ่มทำกิจกรรม และการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ (Encouraging Interaction) การออกแบบควรเอื้อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คน เช่น การจัดวางที่นั่งที่ส่งเสริมการสนทนา หรือพื้นที่ที่ดึงดูดให้คนมารวมตัวกัน

3.2.3 การคำนึงถึงประสบการณ์ของผู้ใช้ (User Experience) ในแง่การเข้าใจความต้องการของผู้ใช้ (Understanding User Needs) ความสำคัญของความต้องการและพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะผู้สูงอายุ เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบและในการสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นความรู้สึกที่ดี (Creating Positive Environments) การออกแบบควรสร้างความรู้สึกผ่อนคลาย สงบสุข และกระตุ้นความรู้สึกที่ดีให้กับผู้ใช้งาน

3.3 แนวคิดจากการออกแบบสวนสาธารณะ ที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ

แนวคิดการออกแบบลักษณะของสวนสาธารณะที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ (Jumpangern, 2016) ดังนี้ 1) การรับรู้ควบคุมได้ง่าย ชัดเจน (Sense of Control) ความรู้ต่อการใช้พื้นที่ด้วยตนเอง มีป้ายบอกทิศทาง แผนที่สวนแสดงตำแหน่งที่อยู่ ไม่หลงทิศทาง 2) ทางเลือก (Choice) สามารถมีทางเลือกในกิจกรรมใช้สวนสาธารณะ เช่น กิจกรรมกลางแจ้งและกิจกรรมในร่ม ที่นั่งแบบเดี่ยว แบบกลุ่ม มีทั้งแบบ Active และ Passive 3) ความปลอดภัย (Safety and Security) สามารถมีสิ่งสนับสนุนเพื่อความปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เช่น กล้องวงจรปิด ไฟฟ้า AED สภาพผิวพื้นกันลื่นล้ม การมีราวจับทางลาด 4) การเข้าถึง (Accessibility) สามารถเข้าถึงได้ง่าย เชื่อมต่อกับชุมชน สิ่งดึงดูดให้ผู้สูงอายุเข้ามาใช้งาน 5) ความเป็นสังคม (Social Support) สามารถจัดกิจกรรมในสวนสร้างแรงจูงใจให้ผู้สูงอายุมาที่สวน เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน เช่น ลานเต้นแอโรบิก มองเห็นนั่งชมได้รอบ ๆ 6) กิจกรรมออกกำลังกาย (Physical Activity) ด้วยการจัดพื้นที่กิจกรรม วางเครื่องออกกำลังกาย การแบ่งสัดส่วนทางวิ่ง ทางเดิน ทางจักรยาน 7) ความเป็นส่วนตัว (Privacy) สวนจัดโซนที่สงบเป็นธรรมชาติที่ดี นำต้นไม้มาใช้เป็นกำแพงกันแทนกำแพงผนังหนา จัดโซนที่นั่งให้มีความเป็นส่วนตัว เช่น ที่นั่งคนเดียว พื้นที่ริมน้ำสงบ ๆ 8) การสื่อสารกับธรรมชาติ (Contact with Nature) สวนควรมีทั้งพื้นที่สีเขียว (Softscape) ประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ของทั้งสวน ที่เหลือเป็นพื้นที่ลาดแข็ง (Hardscape) โดยสร้างพื้นที่สีเขียว ปลูกพืชคลุมดิน ต้นไม้ยืนต้นหลากหลาย อนุรักษ์สัตว์ภายในสวน 9) ความสบาย (Comfort) มาจากการออกแบบตำแหน่งที่นั่ง ทุก ๆ 9.5 เมตร มีที่นั่งพนักพิงสบาย วางแขน วัสดุธรรมชาติไม่ร้อน มาจากความสบายด้วยร่มเงาตามธรรมชาติ ต้นไม้ช่วยกรองแสงแดด มีศาลาซุ้มบังแดด มีบริการห้องน้ำสะอาด บริการน้ำดื่ม ทางเดินกว้าง 10) ความสวยงามและรับรู้ความสุนทรีย์ (Aesthetic and Sensory Delight) ทัศนียภาพที่ดีของสวน ด้วยความลงตัวของทางเดิน การนั่งมอง วิ่ง เดินชมวิว ปลอดภัย เส้นทางที่กลมกลืนกับธรรมชาติ ด้วยสิ่งก่อสร้างที่ไม่รบกวนสายตา ขจัดวิวที่ไม่น่ามองด้วยการเว้นห่างจากผู้ใช้งาน การเลือกใช้สีที่สวยงามชัดเจน รวมทั้งภายในสวน ควรติดตั้งงานศิลปะ ประติมากรรมในสวน เสียงน้ำตก น้ำพุ

3.4 การออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมสำหรับผู้สูงอายุ

สวนเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม หมายถึง “สวน” ในบริบทของภูมิสถาปัตยกรรม มิได้เป็นเพียงพื้นที่สีเขียวเพื่อความสวยงามหรือการพักผ่อนเท่านั้น หากแต่เป็น พื้นที่ที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และวัฒนธรรม ซึ่งมีมิติความหมายซับซ้อนทั้งทางกายภาพ จิตใจ และสังคม การออกแบบสวนจึงต้องพิจารณามากกว่าการจัดวางพรรณไม้ แต่ต้องเข้าใจ “คุณค่าและความหมาย” ที่สวนสื่อสารต่อผู้ใช้งานและบริบทโดยรอบ การออกแบบสวนที่ดีต้องคำนึงถึงสัดส่วน พื้นที่ว่าง เส้นทาง และองค์ประกอบภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการใช้งานจริง เป็นพื้นที่พักผ่อน พื้นฟูความเหนื่อยล้า และลดความเครียด (Arayanimitsakul, 2015) สำหรับผู้สูงอายุกล่าวได้ว่าสวนคือพื้นที่เพื่อการพักผ่อนและนันทนาการซึ่งถือ

เป็นกิจกรรมหลัก นอกจากนั้นสวนยังอาจทำหน้าที่ส่งเสริมและกระตุ้นกระบวนการบำบัดรักษา ช่วยให้สุขภาพโดยรวมดีขึ้น เพราะการทำกิจกรรมภายในสวน เปิดโอกาสให้เกิดการพบปะ ส่งเสริมให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กับครอบครัว การได้สูดอากาศบริสุทธิ์และแสงแดด ได้ออกกำลังกาย พบปะพูดคุย ช่วยฟื้นฟูพลังกำลัง ช่วยให้ผ่อนคลายในเวลาว่างคืน กล่าวได้ว่า คุณลักษณะสภาพกายภาพที่สำคัญของสวน (Angsusingh, 2016) ประกอบด้วย ด้านความปลอดภัย เช่น พื้นที่ปัด มีรั้วกัน โดยเฉพาะสวนที่ติดถนน ทางเดินมีความกว้างเพียงพอสำหรับใช้รถเข็น มีความชันไม่เกิน 1 : 20 มีไฟส่องสว่าง สำหรับช่วงเย็น และกลางคืน ด้านสนับสนุนการพึ่งพาตนเอง เพื่อสร้างให้ผู้สูงอายุรู้สึกมั่นใจ เป็นอิสระ เช่น รูปแบบทางเดินต่อเนื่องไม่มีทางแยกหรือปลายตัน ใช้ป้ายขนาดใหญ่ชัดเจน มีที่นั่งพักระหว่างทางเดิน ระยะห่างไม่เกิน 8 เมตร ด้านตอบสนองภาวะสมองเสื่อม เช่น การกระตุ้นผ่านประสาทสัมผัส ด้วยกลิ่นหอมดอกไม้ ปลุกพรรณไม้หลายชนิด การใช้สีที่แตกต่างกัน ช่วยสังเกตง่ายขึ้น การสร้างมุมสวนตัวควรมีพื้นที่เล็ก ๆ ที่สามารถเป็นส่วนตัวได้ ช่วยให้สงบและผ่อนคลาย ด้านสนับสนุนการใช้งาน เช่น ส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมกลุ่ม มีพื้นที่โต๊ะเก้าอี้รองรับการนั่งสนทนาและทำกิจกรรมเชิงสังคม

4. ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย ทั้งการรวบรวมข้อมูล ทดสอบจากความหมายที่เกี่ยวข้องกับสวนสาธารณะเพื่อผู้สูงอายุ และการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ ด้วยการสำรวจสวนสาธารณะ ทั้ง 3 แห่ง เพื่อเปรียบเทียบการใช้งานของผู้สูงอายุในสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา ทำการบันทึกลงบนแผนที่ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญร่วมกับผู้ใช้งานสวนสาธารณะ รวมถึงได้สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อระดมความเห็นต่อการใช้งานและการปรับปรุงสวนสาธารณะของชุมชนเพื่อรองรับผู้สูงอายุ ดังนี้

4.1 การเลือกตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มผู้สูงอายุ ที่มีอายุ ตั้งแต่ 60-75 ปี เป็นผู้ที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่ใช่ผู้เป็นภาระพึ่งพิงอาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา ตั้งอยู่ในชุมชนพื้นที่เลือกแบบเจาะจง เพราะเป็นพื้นที่ในบริเวณใช้สวนสาธารณะ ทั้ง 3 แห่ง การเลือกตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย อาศัยหลักความน่าจะเป็น โดยเลือกประชากรผู้สูงอายุ ที่มีโอกาสการเลือกเท่า ๆ กันจากชุมชนแวดล้อมของสวนสาธารณะทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ ชุมชนหนองไผ่ล้อม ชุมชนสุริยชัย ชุมชนพานิชเจริญ ชุมชนกศน.พัฒนา ชุมชนประสพสุข ชุมชนมุขมนตรี ชุมชนหนองแก้งช้าง ชุมชนเสาสูง และเลือกผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการเลือกแบบสุ่มตัวอย่าง ด้วยสูตรทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้จำนวนเท่ากับ 392 คน ประกอบด้วย สวนสาธารณะบึงตาหลัว จำนวน 234 ชุด สวนสาธารณะภูมิรักษ์ 2 จำนวน 102 ชุด สวนสาธารณะหนองแก้งช้าง จำนวน 56 ชุด การกำหนดสัดส่วนจำนวนผู้สูงอายุ ที่ตอบแบบสอบถามแต่ละสวน แบ่งตามบทบาท ขนาดการรองรับผู้ใช้งานของสวนสาธารณะและระดับการใช้งาน ซึ่งแตกต่างกันตามความหนาแน่นชุมชนโดยรอบสวนสาธารณะนั้น ๆ เป็นหลัก กล่าวคือ สวนบึงตาหลัวและสวนหนองแก้งช้าง ตั้งอยู่ใกล้ ๆ กัน เป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่และทำหน้าที่เป็น สวนระดับเมือง และสวนระดับหมู่บ้าน รองรับผู้ใช้บริการจากทั้งชุมชนโดยรอบและประชาชนในเขตเทศบาลนคร ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่มาใช้สวน มีความทับซ้อนกันในการเข้าใช้สวนทั้งสองแห่ง จึงกำหนดจำนวนแบบสอบถามรวมกันในสัดส่วนที่สูงกว่าสวนภูมิรักษ์ 2 คิดเป็น 290 ชุด หรือร้อยละ 73.98 สวนภูมิรักษ์ 2 ซึ่งเป็นสวนสาธารณะระดับชุมชน มีขนาดพื้นที่และจำนวนผู้ใช้งานน้อยกว่า คิดเป็น 102 ชุด หรือ 26.02% จากนั้นได้แบ่งการกระจายแบบสอบถามจากสวนระดับเมืองและระดับหมู่บ้าน 2 แห่ง ได้แก่ สวนสาธารณะบึงตาหลัว และ สวนสาธารณะหนองแก้งช้าง โดยใช้หลักการ คือ ขนาดและศักยภาพการรองรับของพื้นที่สวนสาธารณะ ระดับและความหนาแน่นของการเข้าใช้งานจริง ซึ่งมีลักษณะทับซ้อนกันของกลุ่มผู้ใช้ ดังนี้ บึงตาหลัว 234 ชุด หรือ ร้อยละ 80.69% หนองแก้งช้าง 56 ชุด หรือ ร้อยละ 19.31 เนื่องจากสวนสาธารณะบึงตาหลัว มีขนาดพื้นที่ใหญ่กว่ามาก ทำหน้าที่เป็น สวนสาธารณะหลักระดับเมือง รองรับกิจกรรมหลากหลาย และมีศักยภาพในการรองรับประชากรจำนวนมาก สวนสาธารณะหนองแก้งช้าง มีขนาดพื้นที่เล็กกว่ามากและทำหน้าที่เป็นเพียงสวนสาธารณะระดับหมู่บ้าน ในแง่ของความ

หนาแน่นและความถี่ของผู้ใช้ พบว่าสวนบึงตาหลัวมีความหนาแน่นของผู้ใช้บริการสูงต่อวันและมีการใช้งานต่อเนื่องตลอดทั้งวัน สวนหนองแก้งมีการใช้งานเฉพาะช่วงเวลา และมีจำนวนผู้ใช้น้อยกว่า

จึงกำหนดจำนวนแบบสอบถามให้สะท้อน การใช้งานจริงของพื้นที่ที่มีทั้งนี้จำนวนนี้เพื่อนำไปเก็บแบบสอบถามในพื้นที่ศึกษา และการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงหรือตามเกณฑ์ ที่ไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น โดยเลือกใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกตัวอย่างดังนี้ กลุ่มประธานชุมชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บข้อมูล

แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สำหรับแบบสอบถามเป็นแบบคำถามข้อมูลของประชากรผู้สูงอายุ ความคิดเห็นต่อการใช้งานพื้นที่สวนสาธารณะ ส่วนแบบสัมภาษณ์ มีคำถามที่แยกกันแต่ละกลุ่ม สำหรับกลุ่มประธานชุมชน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบปรับปรุงสวนสาธารณะทั้ง 3 แห่ง เพื่อประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ และแบบบันทึกข้อมูลด้วยแผนที่ และเก็บข้อมูลสำหรับการสำรวจภาคสนาม ลงพื้นที่ศึกษาและสังเกต บันทึกสภาพการใช้งานของสวนสาธารณะ ด้วยการสำรวจ สัมภาษณ์ ผู้ใช้งาน แบบสอบถาม และถ่ายภาพ และการเก็บข้อมูลด้วย การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม โดยการระดมความเห็นแบบสนทนากลุ่มของชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง (Focus Group) เพื่อหาแนวทางการ ปรับปรุงพื้นที่สวนสาธารณะเพื่อรองรับผู้สูงอายุ

4.3 การวิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัย

วิเคราะห์จากการใช้พื้นที่สวนสาธารณะจากแผนที่ ทั้ง 3 แห่ง และสถิติการใช้สวน เพื่อแปลผลการวิจัยจากตารางและกราฟสถิติ แสดงการเปรียบเทียบสวนสาธารณะทั้ง 3 แห่ง แสดงให้เห็นขนาดพื้นที่ การแบ่ง ZONE พื้นที่ใช้งาน ตำแหน่งสิ่งอำนวยความสะดวก และวิเคราะห์ร่วมกับแนวทางการออกแบบจากผู้เชี่ยวชาญภูมิสถาปัตยกรรม เพื่อหาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของสวนสาธารณะที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อการดึงดูดให้เข้ามาใช้งานในสวนสาธารณะ พร้อมนำข้อมูลที่ได้อภิปรายผลการวิจัยจากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของสวนสาธารณะที่รองรับผู้สูงอายุ สามารถนำไปขอเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมเพื่อยกระดับสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครราชสีมาเพื่อรองรับผู้สูงอายุ

5. ผลการวิจัย

มาจากการเก็บข้อมูล จากแบบสอบถาม สวนสาธารณะบึงตาหลัว สวนสาธารณะภูมิรักษ์ และสวนสาธารณะหนองแก้ง จากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้นำชุมชน ประธานชุมชนในพื้นที่ที่มีให้บริการ ทั้ง 3 สวน สัมภาษณ์นายทหารในฐานะผู้บริหารสวนน้ำบึงตาหลัว จากการประชุมระดมความคิดเห็นชุมชน ผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบสวนสาธารณะ

5.1 ปัจจัยการแบ่งพื้นที่ใช้ประโยชน์ของสวนสาธารณะ

สวนน้ำบึงตาหลัวเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ 9 เป็นสวนสาธารณะที่มีการใช้สอยเพื่อการนันทนาการ มีขนาดพื้นที่ 300 ไร่เศษ พิจารณาจากหลักการออกแบบสวนสาธารณะที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ พบว่าสวนสามารถเข้าถึง (Accessibility) ได้ง่าย ด้วยรถโดยสารสาธารณะ รถส่วนตัว การเดินเท้า สามารถเชื่อมต่อกับชุมชนรอบ ๆ แต่อาจอันตรายอยู่บ้างเพราะมีถนนกั้นระหว่างสวนกับชุมชน โดยจัดวางแผนผังของสวนและป้ายบอกทางในจุดสำคัญเพื่อป้องกันการหลงทิศทางของผู้สูงอายุ (Sense of Control) ประกอบกับมีตำแหน่งแทนสัญลักษณ์ของสวนตรงด้านหน้าเป็นจุดหมายตาให้แก่ผู้สูงอายุ สวนจัดพื้นที่รองรับกิจกรรมออกกำลังกายได้ครบถ้วน (Physical Activity) แบ่งเป็นพื้นที่ลานอเนกประสงค์ พื้นที่ศาลา พื้นที่วางเครื่องออกกำลังกายกลางแจ้ง ม้านั่งพักเหนื่อยผู้สูงอายุทุก 9.5 เมตร กระจายตามจุดต่าง ๆ รอบสวนน้ำ บนพื้นคอนกรีตรองรับการใช้ออกกำลังกายของผู้สูงอายุได้ โดยมีเลนจักรยานแยกคูขนานไปกับลู่วิ่ง จัดพื้นที่เปิดโล่งขนาดค่อนข้างกว้าง ให้ที่มีทางเลือกผู้ใช้งาน (Choice) เช่นกิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมในร่ม ที่นั่งเล่นแบบกลุ่ม แบบเดี่ยว มีทั้งแบบ Active และ Passive พื้นที่สวนรวมทั้งหมดประมาณ 40 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่สนามหญ้า พื้นที่ปลูกต้นไม้ ถือเป็นพื้นที่ความเป็นส่วนตัว (Privacy) สวนจัดโซนที่สงบเป็นธรรมชาติด้วยการนำต้นไม้มาใช้ และใช้พื้นที่เปิดโล่งสนามหญ้าผืนใหญ่ตรงลานกลางแจ้ง และในร่มที่ศาลา

นวมินทร์จึงรองรับความเป็นสังคม (Social Support) ด้วยกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ เดินรำ ออกกำลังกาย เดินเล่น นั่งพักผ่อน รวมถึงพื้นที่จัดงานประจำปี สระน้ำของบริเวณสวนบึงตาหลวงช่วยให้เกิดความสุขสบาย (Comfort) เพราะเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในเมืองโคราช มีความสวยงามและรับรู้ความสุนทรีย์ (Aesthetic and Sensory Delight) และคำนึงถึงความปลอดภัย (Safety and Security) ด้วยการจัดตั้งปฐมพยาบาล อีกทั้งมีส่วนสนับสนุนรอบสวนสาธารณะเป็นพื้นที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์ส่งเสริมสมรรถภาพทางกาย ห้องสมุด ลานจอดรถยนต์ ลานจอดรถจักรยานยนต์ ร้านขายน้ำดื่ม ลานจอดรถจักรยานให้เช่า ห้องน้ำสาธารณะ

รูปที่ 1 ผังสวนสาธารณะบึงตาหลวง

Figure 1 Bung Ta Lua Public Park Master Plan

สวนสาธารณะภูมิรักษ์ 2 ขนาดพื้นที่ 21 ไร่เศษ พิจารณาจากหลักการออกแบบสวนสาธารณะที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ พบว่า สวนสามารถเข้าถึง (Accessibility) ได้สะดวกจากชุมชนรอบ ๆ แต่อาจอันตรายเพราะมีถนนด้านหน้ากั้นกับชุมชน สวนนี้ยังไม่มีแผนผังหรือป้ายบอกทิศทาง แต่อาจใช้ตำแหน่งประตูทางเข้า อาคารเอนกประสงค์เป็นจุดหมายตาได้ สวนจัดพื้นที่รองรับกิจกรรมออกกำลังกายได้ยังไม่ครบถ้วน (Physical Activity) มีลานกีฬา พื้นที่เปิดโล่ง สนามเด็กเล่น แต่ขาดพื้นที่เล่นจักรยาน ขาดพื้นที่สนามหญ้า และแต่มีจุดที่นั่งพักรอบ ๆ สำหรับพื้นลู่วิ่ง ทางเดิน ผิวพื้นแอสฟัลต์ (Asphalt) หรือยางมะตอย สำหรับรองรับน้ำหนักและกันสั่นขณะวิ่ง เดิน แต่ความกว้างเลนแคบกว่า 1.50 เมตร การสร้างทางเลือกผู้ใช้งาน (Choice) มีหลากหลาย เช่นกิจกรรมกีฬากลางแจ้ง กิจกรรมเดินออกกำลังกายในร่ม รวมทั้งที่นั่งเล่นแบบกลุ่ม แบบเดี่ยว มีทั้งแบบ Active และ Passive พื้นที่ความเป็นส่วนตัว (Privacy) สวนจัดโซนสงบเป็นธรรมชาติด้วยการนำต้นไม้ไว้

โดยรอบด้วยการวางผังในส่วนกลางพื้นที่เป็นส่วนสนาม ลานกีฬา สนามฟุตบอล สนามเบสบอล สนามเปตอง สนามเด็กเล่น ลานสเก็ต พื้นที่วางเครื่องออกกำลังกาย ล้อมรอบด้วยสระน้ำ และทางเดิน ลู่วิ่งรอบนอก จุดเด่นของสวนด้านรองรับความเป็นสังคม (Social Support) ด้วยกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ เดินรำ ออกกำลังกาย เดินเล่น นั่งเล่น และจัดให้มีพื้นที่ภายในศาลาขนาดใหญ่ไว้รองรับกิจกรรมของคนเมืองได้ไม่ต่ำกว่า 300-400 คน สระน้ำของสวนช่วยให้เกิดความสบาย (Comfort) เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ มีห้องน้ำสาธารณะไว้บริการแต่ไม่มีร้านค้าบริการในสวน ความสวยงามและรับรู้ความสุนทรีย์ (Aesthetic and Sensory Delight) มีสะพานข้ามสระน้ำส่งเสริมวิทัศน์ภาพน่าใช้งาน จัดไฟฟ้าส่องสว่างสวยงามยามค่ำคืน และคำนึงถึงความปลอดภัย (Safety and Security) โดยมีประตูและรั้วรอบสวนควบคุมคนได้ แต่ยังคงเปิดสู่ชุมชน

รูปที่ 2 ผังสวนสาธารณะภูมิทัศน์ 2

Figure 2 Phumilak 2 Public Park Master Plan

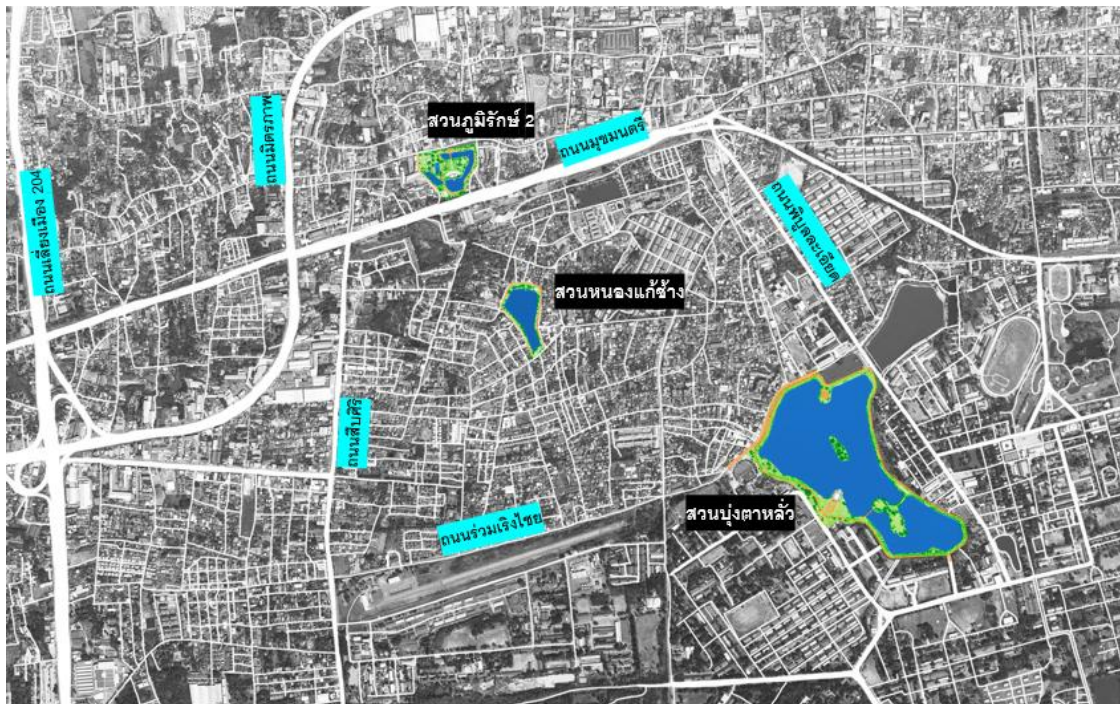
สวนสาธารณะหนองแกช้าง เป็นสวนสาธารณะในระดับชุมชน หมู่บ้าน เมื่อรวมกับพื้นที่สระน้ำหนองแกช้างและพื้นที่สาธารณะรอบ ๆ จะมีขนาดพื้นที่ 22 ไร่เศษ พิจารณาจากหลักการออกแบบสวนสาธารณะที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ พบว่าสวนสามารถเข้าถึง (Accessibility) ได้สะดวกเพราะสวนไม่มีรั้วรอบ ทำให้ชุมชนเข้าถึงได้ง่ายสะดวก แม้จะมีถนนกั้นรอบ ๆ สวนกับชุมชนแต่ไม่ก่อให้เกิดอันตราย เพราะรถที่เล่นรอบด้วยความเร็วต่ำหรือก็เพียงจักรยานภายในชุมชน สวนจัดพื้นที่รองรับกิจกรรมออกกำลังกายได้ แต่ยังไม่ครบถ้วน (Physical Activity) มีพื้นที่วางเครื่องออกกำลังกาย ลู่วิ่ง ทางเดิน

ระยะทาง 1 รอบ 700 เมตรโดยประมาณ สนามบาสเกตบอล สนามตะกร้อ สนามเด็กเล่น ลานเอนกประสงค์ ศาลาชุมชน แต่ขาดพื้นที่เล่นจักรยาน ขาดพื้นที่สนามหญ้า และแต่มีจุดที่นั่งพักรอบ ๆ สระน้ำขนาดใหญ่ เป็นพื้นที่เปิดโล่งใจกลางของชุมชน ประกอบด้วยชุมชนโดยรอบ ลู่วิ่งเดินกับลู่วิ่ง ขนาดความกว้างเลนละ 1.00 เมตร ผิวทางเดินและลู่วิ่งเป็นผิวซีเมนต์ขัดมันอาจทำให้ลื่นขณะผู้สูงอายุใช้เดินเร็ว ๆ หรือวิ่ง ก่อให้เกิดอันตราย การสร้างทางเลือกผู้ใช้งาน (Choice) ยังไม่มีความหลากหลาย แต่พบว่ามีความเหมาะสมกับกิจกรรมผู้สูงอายุ ทั้งกิจกรรมPassive นั่งดู และ Active ออกกำลังกายเดินแอโรบิก พื้นที่ความเป็นส่วนตัว (Privacy) จัดว่าไม่ได้เป็นโซนชัดเจน หากต้องการความสงบเพียงพื้นที่รอบ ๆ สระน้ำ เพราะบรรยากาศเป็นธรรมชาติ ด้านรองรับความเป็นสังคม (Social Support) ส่วนมีพื้นที่ศาลาชุมชนเป็นศูนย์กลางทำให้คนมารวมกันทำกิจกรรมอื่น ๆ นอกจากออกกำลังกาย จึงเหมาะกับกิจกรรมครอบครัว สระน้ำขนาดใหญ่ถือเป็นจุดเด่น ที่ช่วยให้สร้างบรรยากาศพักผ่อน เกิดความสบาย (Comfort) และมีความสวยงามและรับรู้ความสุนทรีย์ (Aesthetic and Sensory Delight) เป็นวิวทิวทัศน์ที่ดีกับพื้นที่ชุมชนรอบ ๆ นั้น และเนื่องจากสวนไม่มีรั้วรอบขอบชิด ทำให้เข้าถึงได้หลายกลุ่ม จึงไม่มีการควบคุม ทำให้ขาดความปลอดภัย (Safety and Security) อีกทั้งยังขาดผู้ดูแลรอบสวนสำหรับผู้สูงอายุ

รูปที่ 3 ผังสวนสาธารณะหนองแกช้าง

Figure 3 Nong Kae Chang Public Park Master Plan

รูปที่ 4 แผนที่แสดงตำแหน่งของสวนสาธารณะทั้ง 3 แห่ง

Figure 4 Map Showing the Locations of the Three Public Parks

จากการเก็บข้อมูล แบบสอบถาม สวนสาธารณะบึงตาหลัว สวนสาธารณะภูมิรักษ์ และสวนสาธารณะหนองแก้วช้าง การสัมภาษณ์ตัวแทนผู้นำชุมชน ประธานชุมชนในพื้นที่ที่มีให้บริการ ทั้ง 3 สวน สัมภาษณ์นายทหารในฐานะผู้บริหารสวนน้ำ บึงตาหลัว และการประชุมระดมความคิดเห็นชุมชน ผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบสวนสาธารณะ นำไปสู่ผลการเปรียบเทียบเพื่อการศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวกับการใช้งานของสวนสาธารณะ ซึ่งพิจารณาตามเกณฑ์มาตรฐาน ถึง การใช้ประโยชน์ ตำแหน่งของสวน การเข้าถึง รูปแบบการของพื้นที่เปิดโล่ง ที่เอื้อต่อการเลือกใช้งานและไม่ใช้สวน สามารถบ่งบอกถึงระดับชุมชนที่ตั้งในพื้นที่บริการของสวน สามารถแยกย่อยประเด็นต่าง ๆ ข้อเปรียบเทียบสวนสาธารณะทั้ง 3 แห่ง

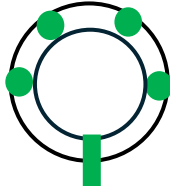
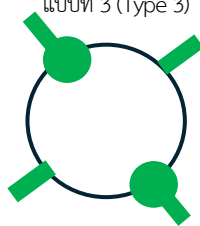
ตารางที่ 1 ข้อเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ของพื้นที่สวนสาธารณะทั้ง 3 แห่ง

Table 1 Shows Comparative Utilization of Three Public Parks

ประเด็น Issue	สวนน้ำบึงตาหลัว Bung Ta Lua Public Park	สวนสาธารณะภูมิรักษ์ 2 Phumilak 2 Public Park	สวนสาธารณะหนองแก้วช้าง Nong Kae Chang Public Park	เกณฑ์มาตรฐาน Standard Criteria
ประเภทของ สวนสาธารณะ Classification of Public Parks	สวนระดับเขตหรือย่าน (District Parks) มีขนาด 300 ไร่เศษ District Parks cover an area of approximately over 300 rai.	สวนระดับละแวกบ้าน (Neighborhood Parks) มี ขนาด 21 ไร่เศษ Neighborhood Parks cover an area of approximately over 21 rai.	สวนระดับละแวกบ้าน (Neighborhood Parks) มี ขนาด 22 ไร่เศษ Neighborhood Parks cover an area of slightly more than 22 rai.	ระดับสวนสาธารณะ (Bangkok Metropolitan Administration Department of Environment, 2024) สวนหมู่บ้านหรือละแวกบ้าน ขนาด 2-25 ไร่ รัศมีให้บริการ 1-3 กม.สวนสาธารณะ ระดับเขตหรือย่านขนาด 125-500 ไร่ รัศมีให้บริการมากกว่า 8 กม. According to the Bangkok Metropolitan Administration Department of Environment

ประเด็น Issue	สวนน้ำบึงตาหลวง Bung Ta Lua Public Park	สวนสาธารณะภูมิรักษ์ 2 Phumilak 2 Public Park	สวนสาธารณะหนองแกช้าง Nong Kae Chang Public Park	เกณฑ์มาตรฐาน Standard Criteria
				(2024), village or neighborhood parks range in size from 2–25 rai, with a service radius of approximately 1–3 kilometers. In contrast, district parks range in size from 125–500 rai and serve areas with a radius of more than 8 kilometers.
องค์ประกอบของสวน Park Components	สวนรองรับประชากรทุกวัยทั้งเด็กและผู้ใหญ่สามารถมาเล่นได้รวมกันภายในพื้นที่เดียวกันและมีกิจกรรมที่หลากหลายประกอบด้วย บริเวณนั่งเล่น สนามกีฬาากลางแจ้ง ลานอเนกประสงค์ออกกำลังกาย เดินแอโรบิก หรือลานจัดกิจกรรมของเมือง ทางเดิน วิ่ง ทางจักรยาน องค์ประกอบอื่นเช่น ไฟฟ้าแสงสว่าง ม้านั่ง ชุมชาย เครื่องดื่ม ตลอดแนวรั้วในสวน พื้นที่นั่งพัก ได้ต้นไม้ใหญ่จำนวนมาก ชุมศาลาริมน้ำ Public parks are designed to accommodate people of all ages, allowing both children and adults to share the same space. They provide a wide range of activities and facilities, including seating areas, outdoor sports fields, multipurpose courts for exercise and aerobic dance, and open spaces for city events. The parks also feature walking and jogging paths, bicycle lanes, and supporting amenities such as lighting, benches, and beverage kiosks along the	สวนที่เป็นการผ่อนคลาย นั่งเล่น มองเห็นกิจกรรม (Passive Recreation) และพื้นที่ส่วนใหญ่เพื่อการออกกำลังกาย (Active Recreation) สนามสำหรับเล่นกีฬา สนามเด็กเล่น เดินแอโรบิก องค์ประกอบอื่น เช่น ไฟฟ้าแสงสว่าง ม้านั่ง ต้นไม้ใหญ่มีอยู่บ้าง Relaxation gardens and seating areas that allow visitors to sit and observe surrounding activities (Passive Recreation), as well as spaces primarily designated for physical exercise (Active Recreation), such as sports fields, playgrounds, and aerobic dance areas. Other components include lighting systems and seating benches. There are some large trees present in the area.	สวนที่เป็นการผ่อนคลายในลักษณะความสงบผ่อนคลาย (Passive Recreation) บริเวณริมสระน้ำไว้นั่งเล่น พื้นที่ลานออกกำลังกาย (Active Recreation) สนามกีฬา สนามเด็กเล่น สำหรับเด็กเล็ก องค์ประกอบอื่น เช่น ไฟฟ้าแสงสว่าง ม้านั่งบางจุด The park provides tranquil relaxation areas designed to relieve fatigue (Passive Recreation), particularly along the pond where visitors can sit and enjoy the scenery. It also includes active recreation spaces, such as exercise plazas, sports fields, and a playground for young children (Active Recreation). Other elements include lighting installations and seating benches in selected locations.	มาตรฐานของพื้นที่นันทนาการ (Department of Public Works and Town & Country Planning, 2004) สวนระดับละแวกบ้าน (Neighborhood Park) องค์ประกอบภายในสวนที่เป็นการผ่อนคลายในลักษณะความสงบคลายความเหนื่อย (Passive Recreation) และการออกกำลังกาย (Active Recreation) พื้นที่ร่มรื่นเพื่อนั่งเล่น สนามกีฬาสนามเด็กเล่น องค์ประกอบอื่น เช่น ไฟแสงสว่าง ม้านั่ง สวนระดับย่าน (District Park) ภายในสวนรองรับทุกวัย สามารถใช้ได้ในพื้นที่เดียวกัน มีกิจกรรมหลากหลาย เช่น นั่งเล่น สนามกีฬากลางแจ้ง ลานอเนกประสงค์ เพื่อออกกำลังกาย เดินวิ่ง องค์ประกอบอื่น เช่น ไฟแสงสว่าง ม้านั่ง ชุมน้ำดื่ม Standards for Recreational Areas (Department of Public Works and Town & Country Planning, 2004) Neighborhood Park The internal components of a neighborhood park include areas for tranquil relaxation and stress relief (Passive Recreation) as well as spaces for physical exercise (Active Recreation). These typically consist of shaded seating areas for relaxation, sports fields, and playgrounds. Other supporting elements include lighting systems and seating benches.

ประเด็น Issue	สวนน้ำบึงตาหลวง Bung Ta Lua Public Park	สวนสาธารณะภูมิรักษ์ 2 Phumilak 2 Public Park	สวนสาธารณะหนองแกช้าง Nong Kae Chang Public Park	เกณฑ์มาตรฐาน Standard Criteria
	park boundaries. In addition, there are numerous shaded seating areas beneath large trees, waterfront pavilions, and water-based recreational activities.			District Park A district park is designed to accommodate users of all age groups within a shared space. It offers a variety of activities, such as sitting and relaxation areas, outdoor sports fields, and multipurpose courts for exercise, walking, and jogging. Additional facilities include lighting, seating benches, and drinking fountains.
ระยะเวลาใช้งาน ในสวนสาธารณะ Duration of Park Use	มักใช้เวลาในสวนประมาณ 2 ชั่วโมง นอกจากนั้นก็มักกับครอบครัว They usually spend about two hours in the park. In addition, they often visit the park with their family members.	มักใช้เวลาในสวนประมาณ 1 ชั่วโมง นอกจากนั้นก็มักกับเพื่อน They usually spend about one hour in the park. In addition, they often come with friends.	มักใช้เวลาในสวนประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที นอกจากนั้นก็มักกับครอบครัว They usually spend about one hour and thirty minutes in the park. In addition, they often come with their family.	ระยะเวลาใช้สวนในกิจกรรมทุกเพศ ทุกวัย ความพึงพอใจของประชาชนในกทม. ที่มาใช้สวนสาธารณะปี2565 ส่วนใหญ่ใช้เวลา 1-2 ชั่วโมง The duration of park use among people of all genders and age groups, based on public satisfaction surveys of park users in Bangkok in 2022, indicates that most visitors spend approximately 1–2 hours in public parks.
การออกแบบ รูปแบบสวน Park Design Approach	พื้นที่สนามหญ้า ศาลา อเนกประสงค์ อยู่ใจกลางของพื้นที่สวน จัดการรวบรวมนจากเสียงภายนอก ช่วยทำให้เงียบสงบ ปลอดภัย ต้นไม้ใหญ่ ขนาดใหญ่ ใจกลางพื้นที่สวน เหมาะกับการกิจกรรมรวมตัวหมู่ มาก แต่ขาดความเงียบสงบ เพราะตำแหน่งนั่งเล่นอยู่ขอบ กระจายไกล การกำหนด เส้นทางวิ่ง เดินติดขอบรั้วมาก ทำให้มีเสียง รบกวนใกล้กับ ผู้ใช้สวน มีต้นไม้ใหญ่ในพื้นที่ ริมทางวิ่ง แต่ยังไม่เพียงพอ ระหว่างเส้นทางวิ่ง ยังขาดจุด นั่งพักวางม้านั่ง The sports facilities, including a multipurpose court, pavilion, and a large concrete plaza, are located at the center of the park. This layout is suitable for large group	พื้นที่สนามกีฬาประเภทลาน กีฬา ศาลา พื้นคอนกรีตขนาดใหญ่อยู่ใจกลางพื้นที่สวน เหมาะกับการกิจกรรมรวมตัวหมู่ มาก แต่ขาดความเงียบสงบ เพราะตำแหน่งนั่งเล่นอยู่ขอบ กระจายไกล การกำหนด เส้นทางวิ่ง เดินติดขอบรั้วมาก ทำให้มีเสียง รบกวนใกล้กับ ผู้ใช้สวน มีต้นไม้ใหญ่ในพื้นที่ ริมทางวิ่ง แต่ยังไม่เพียงพอ ระหว่างเส้นทางวิ่ง ยังขาดจุด นั่งพักวางม้านั่ง The sports facilities, including a multipurpose court, pavilion, and a large concrete plaza, are located at the center of the park. This layout is suitable for large group	พื้นที่สระน้ำขนาดใหญ่ สร้าง บรรยากาศเปิดโล่ง เพียงแต่ เหลือพื้นที่ต้นไม้ สนามหญ้า เล็กน้อย ใช้ทำกิจกรรม อเนกประสงค์ได้บ้างแต่ไม่ หลากหลาย สนามเล่นกีฬา ริมถนน อาจเกิดอันตราย การใช้ ประโยชน์ริมน้ำเหมาะแก่การ พักผ่อน หากเพิ่มที่นั่ง เนื่องจากไม่มีรั้วขอบเขตไม่ สามารถจำกัดกลุ่มผู้ใช้งานให้ เป็นเวลาได้ The large pond creates a sense of openness within the park. However, only limited areas of trees and lawn remain, resulting in restricted space for diverse activities. Although the lawn can	รูปแบบลักษณะสวนสาธารณะ (Sang-in, 2017) 1. จัดให้มีพื้นที่ออกกำลังกายในสวนที่มากขึ้น 2. จัดให้มีกิจกรรมที่หลากหลายมากที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยเน้น ครอบครัว 3. มีพื้นที่อเนกประสงค์ทั้งการออกกำลังกายและกิจกรรมทางวัฒนธรรม 4. มีความร่มรื่นสวยงาม เชี่ยวสอาด 5. เขาสงวาท ทางเขาเชื่อมโยงระบบ ขนส่งมวลชนหรือชุมชน 6. มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ 7. ลดหรือจัดการรบกวนระหว่าง กิจกรรมที่ขัดแย้งกันด้วยการแบ่งเขต 8. มีความปลอดภัยสูงทั้งจาก อาชญากรรมและจากอุบัติเหตุ Characteristics of Public Park Design (Sang-in, 2017)

ประเด็น Issue	สวนน้ำบึงตาหลัว Bung Ta Lua Public Park	สวนสาธารณะภูมิรักษ์ 2 Phumilak 2 Public Park	สวนสาธารณะหนองแกช้าง Nong Kae Chang Public Park	เกณฑ์มาตรฐาน Standard Criteria
	external noise and create a quiet and safe atmosphere. Large trees line the jogging paths, providing shade and reducing heat, ensuring adequate thermal comfort. However, the paved plaza areas are limited. A clearly defined bicycle lane serves as an alternative form of exercise. One design observation is that the walking and jogging track is relatively long—approximately 3.2 kilometers per loop—which may be physically demanding for older adults and requires a considerable amount of time to complete each round.	gatherings and collective activities. However, the park lacks a sense of tranquility, as seating areas are positioned along the periphery and are widely dispersed. The jogging and walking paths are designed close to the boundary fence, which exposes users to external noise disturbances. Although there are large trees along certain sections of the running track, the amount of shade is still insufficient. In addition, there is a lack of resting points and seating benches along the jogging route.	accommodate some multipurpose uses, the range of activities is not very varied. The sports field located along the roadside may pose potential safety risks. The waterfront area is suitable for relaxation, especially if additional seating is provided. However, due to the absence of boundary fencing, it is not possible to control or limit user groups by designated time periods.	1. Provide a higher proportion of spaces dedicated to physical exercise. 2. Offer the greatest possible variety of activities, with an emphasis on family-oriented uses. 3. Include multipurpose spaces that accommodate both physical exercise and cultural activities. 4. Ensure a shaded, aesthetically pleasing, green, and well-maintained environment. 5. Provide convenient accessibility, with entrances connected to public transportation systems or surrounding communities. 6. Offer sufficient facilities and amenities. 7. Reduce or eliminate conflicts between incompatible activities through appropriate zoning. 8. Ensure a high level of safety, both in terms of crime prevention and accident prevention.
รูปแบบการจัดวางพื้นที่เปิดโล่ง Open Space Design Layout	แบบที่ 1 (Type 1) 	แบบที่ 2 (Type 2) 	แบบที่ 3 (Type 3) 	รูปแบบที่วางและการเข้าถึงพื้นที่เปิดโล่งของสวนสาธารณะ แบ่งได้ 3 แบบ แบบที่ 1 มีการใช้พื้นที่สีเขียว(ต้นไม้)หนาแน่นเป็น Buffer ระหว่างพื้นที่ส่วนกับชุมชนรอบ และใช้ที่ว่างของสระน้ำกั้นส่วนใจกลางเป็นสนาม ลานที่โล่งสีเขียว แบบที่ 2 มีการใช้พื้นที่สีเขียว(ต้นไม้)หย่อม ๆ เป็นCorridor รอบแนวขอบทางของสวน เปิดพื้นที่ใจกลางเป็นลานที่โล่งแดดแข็งแบบActive และPassive Recreation เชื่อมกับชุมชน แบบที่ 3 มีการใช้พื้นที่สีเขียวค่อนข้างน้อย เป็น zone หลัก ๆ เท่านั้น เปิดที่โล่งสระน้ำขนาดใหญ่ แบบ Passive Recreation ได้มองรู้สึกสัมผัสใกล้ชิดริมน้ำ Open Space Layout and Accessibility Patterns of Public Parks

ประเด็น Issue	สวนน้ำบึงตาหลวง Bung Ta Lua Public Park	สวนสาธารณะภูมิรักษ์ 2 Phumilak 2 Public Park	สวนสาธารณะหนองแกช้าง Nong Kae Chang Public Park	เกณฑ์มาตรฐาน Standard Criteria
				These can be classified into three types: Type 1: Dense green areas (trees) are used as a buffer between the park and the surrounding community. A large pond helps define the central zone, while the inner core functions as an open green lawn or plaza. Type 2: Green areas (trees) are arranged in clusters, forming corridors along the park's perimeter. The central area is designed as a hard-surfaced open plaza that accommodates both active and passive recreation, with direct connections to the surrounding community. Type 3: Green areas are relatively limited and organized into primary zones only. A large open pond dominates the space, primarily supporting passive recreation, allowing users to visually and physically experience a close relationship with the waterfront.

จากการเก็บข้อมูลด้วยการประชุมระดมความเห็นของผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แก่ ผู้แทนผู้สูงอายุจำนวน 50 คน จากชุมชนพานิชเจริญ ชุมชนมุขมนตรี ชุมชนเสาสูง ชุมชนประสพสุข ชุมชนเดชอุดม ชุมชนเดชอุดมพัฒนา ชุมชน กศน.พัฒนา ชุมชนหนองไผ่ล้อมพัฒนา ซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่รอบสวนสาธารณะทั้ง 3 แห่ง ผู้แทนจากหน่วยงานระดับท้องถิ่น คือ สมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) จำนวน 3 คน นายทหารผู้ดูแลสวนน้ำบึงตาหลวง จำนวน 1 คน และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม คือ คุณนัชชัย แสนสุภา ภูมิสถาปนิก จำนวน 1 คน

รูปที่ 5 ประชุมระดมความเห็นของผู้สูงอายุในชุมชน นักออกแบบ ผู้บริหารท้องถิ่น

Figure 5 A collaborative meeting involving community elders, designers, local government officials

ตารางที่ 2 ข้อสรุปปัจจัย จากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสวนสาธารณะ

Table 2 Shows Key Factors from Stakeholder Engagement in Public Parks

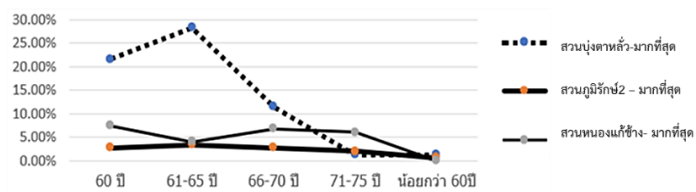
สวนสาธารณะ Public Park	การระดมความคิดเห็น A collaborative meeting	ปัจจัยที่พบ Identified Factors
สวนน้ำบึงตาหลัว Bung Ta Lua Public Park	ต้นไม้และพื้นที่โล่งกว้าง ลานอเนกประสงค์เพียงพอต่อการใช้งาน รู้สึกความปลอดภัยด้วยประตู รั้วรอบคัดกรองง่าย มลภาวะจากถนนทำลายบรรยากาศการออกกำลังกาย ห้องน้ำสาธารณะไม่เพียงพอ Trees and open spaces, including a multipurpose plaza, are sufficient to accommodate user activities. A sense of safety is enhanced by the presence of gates and perimeter fencing, allowing for easy access control and screening. However, pollution from adjacent roads negatively affects the atmosphere for exercise. In addition, public restroom facilities are insufficient. จัดที่นั่งพักเป็นระยะตามเส้นทางวิ่ง พื้นที่ให้คนมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นได้ พัฒนามารอบวิ่ง-เดิน (loop) ระยะสั้นหรือทางลัด มีจุดให้ลงไปสัมผัสน้ำได้ Provide seating at intervals along the jogging path to allow for rest and create spaces that encourage social interaction. Develop shorter running-walking loops or shortcut routes. Create designated access points where users can approach and physically interact with the water.	ผู้สูงอายุ ความปลอดภัยของผู้ใช้งาน บริการห้องน้ำ ผู้ใช้กิจกรรม Active วิ่งเดิน และPassive Recreation นั่งเล่นชมธรรมชาติ elders User safety, restroom facilities, and users engaging in active recreation (walking and jogging) as well as passive recreation (sitting and enjoying nature). นักออกแบบ ที่นั่งพักรอบสวน เส้นทางวิ่งสั้น-ทางลัด เสริมการเข้าถึงริมน้ำ designer Seating areas around the park Short running paths and shortcut routes Enhanced access to the waterfront
สวนภูมิรักษ์ 2	ลานกีฬาหลายชนิดทางเลือกสำหรับผู้สูงอายุ แต่ช่องทางเดิน วิ่ง แคบ ที่นั่งรอบสวนไม่เพียงพอ ลานกีฬาหลายชนิดทางเลือกสำหรับผู้สูงอายุ แต่ช่องทางเดิน วิ่ง แคบ ที่นั่งรอบสวนไม่เพียงพอ	elders ผู้สูงอายุ ทางเลือกผู้ใช้สวนเน้นกิจกรรม Active เดิน วิ่ง แอโรบิก และ Passive Recreation ที่นั่งพัก

สวนสาธารณะ Public Park	การระดมความคิดเห็น A collaborative meeting	ปัจจัยที่พบ Identified Factors
Phumilak 2 Public Park	A variety of sports courts provide alternative activity options for older adults; however, the walking and jogging paths are narrow, and seating around the park is insufficient. ขาดจุดบริการ ขายน้ำดื่ม หรือจุดบริการอื่น ๆ ขยายความกว้างทางวิ่งเพื่อรองรับผู้ใช้ที่มีจำนวนมาก จัดระเบียบที่จอดรถ มีที่นั่งพักและที่นั่งชมกีฬา พื้นที่มีน้ำให้คนสามารถใช้งานบางช่วง There is a lack of service points, such as drinking water vendors or other support facilities. The jogging path should be widened to accommodate a larger number of users. Parking areas should be better organized. Additional seating should be provided, including seating for resting and for watching sports activities. Certain sections of the waterfront should be made accessible for public use.	User options in the park emphasize active recreation, such as walking, jogging, and aerobics, as well as passive recreation through resting and seating areas. บริการน้ำดื่ม ความปลอดภัยของผู้ใช้งาน ที่นั่งพักรอบสวน Drinking water services User safety Seating areas around the park
สวนหนองแก้งช้าง	ผู้คนที่มาใช้งานเข้าถึงได้ง่าย แต่ขาดความควบคุมความปลอดภัย ขาดที่นั่งพักรอบสวน และร่มเงา ต้นไม้มีจำนวนน้อย มลภาวะของเสียงรบกวนจากถนนรอบทำลายบรรยากาศการออกกำลังกาย	ทางเลือกผู้ใช้สวน ในกิจกรรม Active เดิน แอโรบิก และ Passive Recreation ที่นั่งพัก ที่นั่งพักรอบสระน้ำ
NongKaeChang Public Park	The park is easily accessible to users; however, it lacks adequate safety control measures. There is a shortage of seating around the park and insufficient shade due to a limited number of trees. Additionally, traffic noise pollution from surrounding roads disrupts the atmosphere for exercise and relaxation. ทางลาดจากรอบทิศ (ทางลาด ตามมาตรฐาน, บันไดที่มีราวจับ) ที่นั่งพักเป็นระยะ ที่นั่งชมวิว ที่นั่งดูกิจกรรม รอบสวน เพิ่มต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงา หลากหลายพันธุ์ มีต้นไม้ที่กินได้ ควบคุมคุณภาพการปลูกต้นไม้ การดูแลรักษา Ramps accessible from all directions (standard-compliant ramps and stairways with handrails). Seating provided at intervals, including scenic seating and seating for observing activities around the park. Increase the number of large shade trees with a variety of species, including edible plants. Ensure proper planting standards and effective landscape maintenance management.	User options in the park include active recreation such as walking and aerobics, as well as passive recreation through resting areas. Seating areas are provided around the pond. มาตรฐานทางลาด บันได การปลูกและดูแลต้นไม้ในสวน Standards for Ramps and Stairs Tree Planting and Maintenance in Public Parks

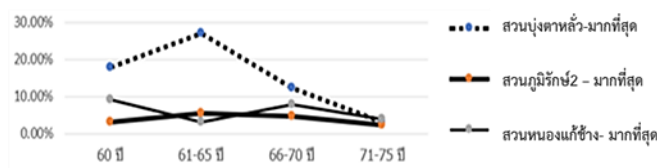
5.2 เก็บข้อมูลแบบสอบถามถึงการออกแบบสวนสาธารณะเพื่อรองรับผู้สูงอายุ

5.2.1 ผลการสำรวจแบบสอบถาม สวนสาธารณะทั้ง 3 แห่ง ที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ

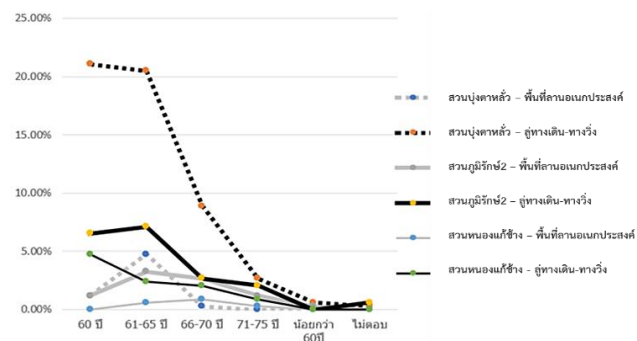
การรับรู้ ควบคุมได้ง่าย ชัดเจน (Sense of Control)

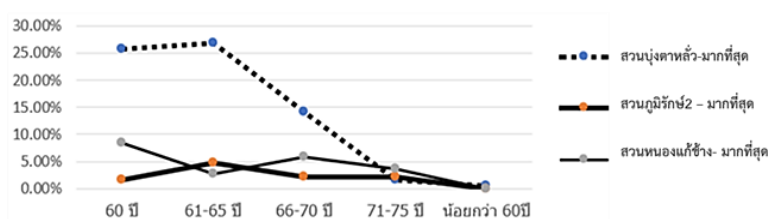
กิจกรรมออกกำลังกาย (Physical Activity)

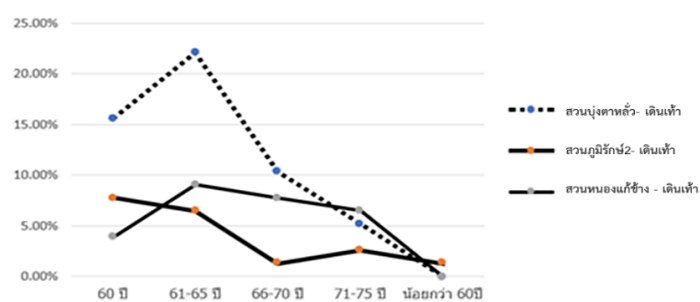
กิจกรรมทางเลือก(Choice)

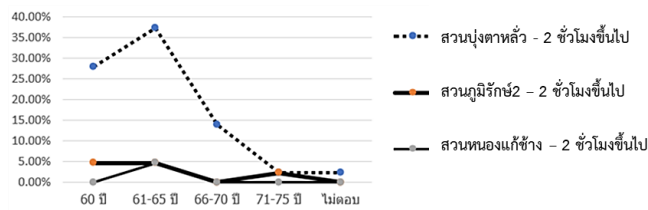
ความปลอดภัย(Safety and Security)

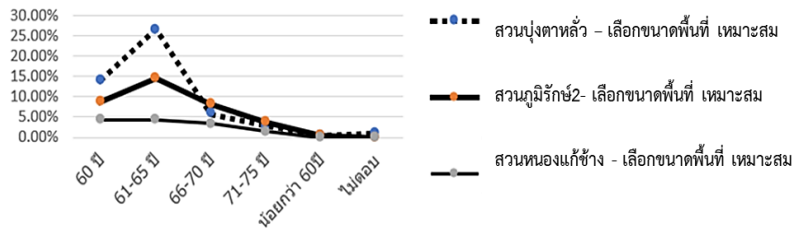
การเข้าถึง(Accessibility)

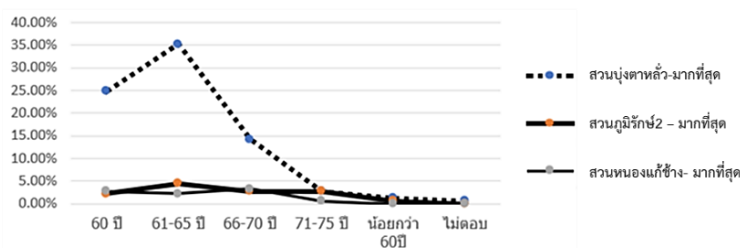
ความเป็นสังคม(Social Support)

ความสบาย (Comfort)

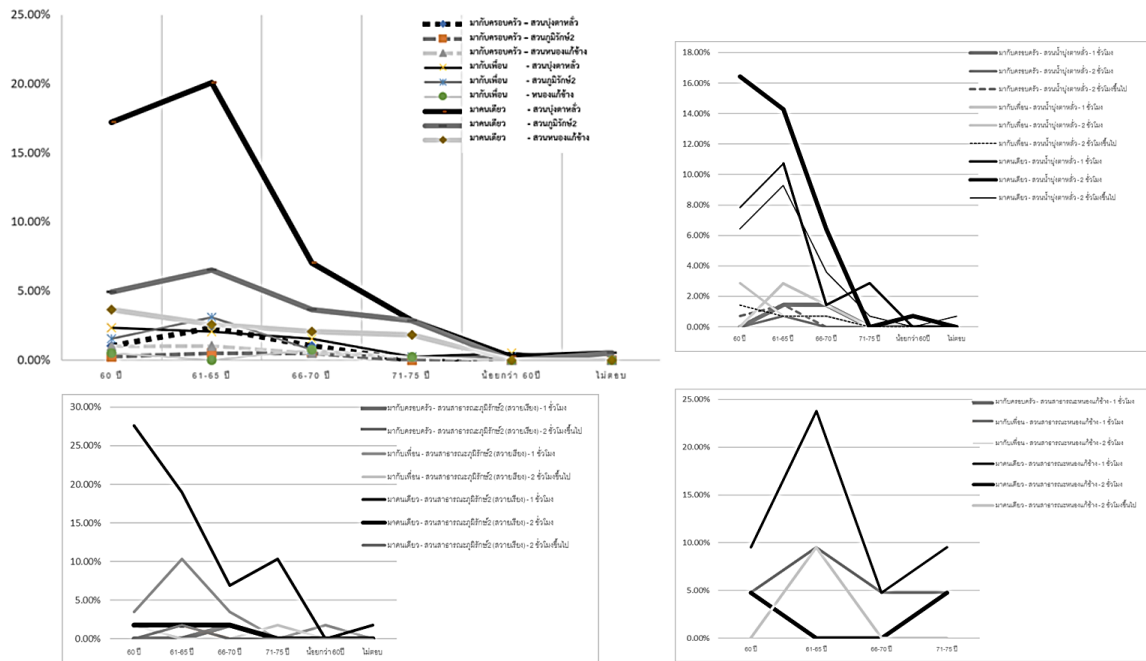

ความสวยงามและรับรู้ความสุนทรีย์(Aesthetic and Sensory Delight)

ผลการศึกษารายการออกแบบสวนสาธารณะที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ตามเกณฑ์ที่กำหนด 1) การรับรู้ ควบคุมได้ง่าย ชัดเจน (Sense of Control) พิจารณาจากการควบคุมง่ายชัดเจนด้วยรั้วของสวน การมีแผนที่แสดงตำแหน่งในสวน 2) กิจกรรมทางเลือก (Choice) พิจารณาจากกิจกรรมที่หลากหลายให้เลือกทำได้และรองรับผู้สูงอายุ 3) ความปลอดภัย (Safety and Security) พิจารณาความรู้สึกปลอดภัย สามารถมองเห็นกันได้ ไม่มีส่วนลับสายตา 4) การเข้าถึง (Accessibility) พิจารณาจากเข้าถึงพื้นที่ที่สุดคือสามารถเดินเข้ามาใช้ได้ง่าย 5) ความเป็นสังคม (Social Support) พิจารณาการใช้เวลากับพื้นที่ในสวนต่อการทำกิจกรรมนาน 2 ชั่วโมงขึ้นไป 6) กิจกรรมออกกำลังกาย (Physical Activity) พิจารณาเฉพาะกิจกรรมออกกำลังกายในสวนที่หลากหลาย 7) ความเป็นส่วนตัว (Privacy) พิจารณาจากการแบ่งโซนพื้นที่ 8)การสื่อสารกับธรรมชาติ(Contact with Nature) พิจารณาจากจำนวนต้นไม้ สนามหญ้า สระน้ำ 9) ความสบาย (Comfort)พิจารณาจากขนาดใช้งานที่เหมาะสม สะดวกสบาย 10) ความสวยงามและรับรู้ความสุนทรีย์ (Aesthetic and Sensory Delight)พิจารณาจากการรับรู้ทัศนความสวยงามเป็นระเบียบในสวน ดังนั้นสามารถเปรียบเทียบคุณภาพการออกแบบสวนสาธารณะทั้ง 3 แห่ง ดังตารางที่ 3

5.2.2 พฤติกรรมผู้สูงอายุต่อการเข้าใช้สวนสาธารณะ แบ่งเป็นผู้ใช้งานแบบบุคคลและแบบกลุ่ม (ครอบครัว เพื่อน)

ผลการศึกษาพฤติกรรมของผู้สูงอายุเข้าใช้สวนสาธารณะ พบว่า ทั้ง 3 สวน ผู้สูงอายุมาใช้สวนแบบบุคคลเดี่ยว (มาคนเดียว) มากที่สุด โดย สวนบึงตาหลัว มาคนเดียวใช้เวลามากสุด 2 ชั่วโมง รองลงมา 1 ชั่วโมง สวนภูมิรักษ์ 2 มาคนเดียวใช้เวลามากสุด 1 ชั่วโมง รองลงมา 2 ชั่วโมง สวนหนองแก้งช้าง ใช้เวลามากสุด 1 ชั่วโมง รองลงมา 2 ชั่วโมงขึ้นไป สามารถอธิบายได้ว่าสวนบึงตาหลัว มีขนาดพื้นที่ใหญ่ กิจกรรมทำคนเดียวให้เลือกได้มาก หลากหลายจึงใช้เวลานานในสวน ส่วนสวนภูมิรักษ์ 2 และสวนหนองแก้งช้าง ขนาดพื้นที่เล็กกว่า กิจกรรมรองรับทำคนเดียวบางประเภท จึงใช้เวลามากสุดเพียง 1 ชั่วโมง สำหรับผู้สูงอายุที่มาแบบกลุ่ม พบว่ามากับครอบครัว มากที่สุด คือ สวนบึงตาหลัว และสวนหนองแก้งช้าง ส่วนแบบมากับเพื่อน มากที่สุด คือ สวนภูมิรักษ์ 2 สามารถอธิบายได้ว่าสวนบึงตาหลัว เป็นสวนที่รองรับการออกกำลังกายทุกกลุ่มหลายประเภท จึงเอื้อให้มาใช้แบบครอบครัวมากที่สุด ต่างจากสวนหนองแก้งช้าง เป็นสวนที่เข้าถึงได้ง่าย จากชุมชนโดยรอบให้สะดวกบ้าน ทำให้ผู้สูงอายุที่มาครอบครัว เพื่อออกกำลังกาย และพักผ่อน ส่วนสวนภูมิรักษ์ 2 เป็นสวนที่มีกิจกรรม สนามกีฬาเบตอง ลานกีฬา ลานเต้นแอโรบิก อาคารฟิตเนส สนับสนุนให้ผู้สูงอายุ มาใช้สวนออกกำลังกายร่วมกับเพื่อน

ตารางที่ 3 ข้อเปรียบเทียบคุณภาพของการออกแบบสวนสาธารณะเพื่อรองรับผู้สูงอายุ

Table 3 Shows Comparison of public park design quality for the elderly

การออกแบบที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ Elderly-Friendly Design	สวนน้ำบึงตาหลัว Bung Ta Lua Public Park	สวนภูมิรักษ์ 2 Phumilak 2 Public Park	สวนหนองแก้งช้าง Nong Kae Chang Public Park
1. การรับรู้ ควบคุมได้ง่าย ชัดเจน (Sense of Control)	●	◐	◑
2. ทางเลือก (Choice)	●	◐	◑
3. ความปลอดภัย (Safety and Security)	●	◐	◑
4. การเข้าถึง (Accessibility)	●	◐	◑

การออกแบบที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ Elderly-Friendly Design	สวนน้ำบึงตาหลัว Bung Ta Lua Public Park	สวนภูมิรักษ์ 2 Phumilak 2 Public Park	สวนหนองแก้ง Nong Kae Chang Public Park
5. ความเป็นสังคม (Social Support)	●	◐	◐
6. กิจกรรมออกกำลังกาย (Physical Activity)	●	◐	◑
7. ความเป็นส่วนตัว (Privacy)	●	◐	◐
8. การสื่อสารกับธรรมชาติ (Contact with Nature)	●	◑	◐
9. ความสบาย (Comfort)	●	◑	◐
10. ความสวยงามและรับรู้ความสุนทรีย์ (Aesthetic and Sensory Delight)	●	◑	◑

หมายเหตุ สัญลักษณ์ แทนด้วย

Note: Represented by the symbol

● วางผัง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมในระดับดี (Implement a well-designed layout that promotes activities at a high level)

◐ วางผัง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมในระดับปานกลาง (Implement a well-designed layout that moderately promotes activities)

◑ วางผัง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมในระดับน้อย (Implement a well-designed layout that provides minimal promotion of activities)

6. การอภิปรายผล สรุป และข้อเสนอแนะ

การเปรียบเทียบศักยภาพของสวนสาธารณะที่รองรับผู้สูงอายุ ทั้ง 3 แห่งในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา ด้วยลักษณะทางศักยภาพของสวนสาธารณะมาจากปัจจัยทางกายภาพของสวนสาธารณะ สอดคล้องกับแนวคิดของ Thewakul (2007) ประกอบกับแนวคิดรูปแบบลักษณะสวนสาธารณะของ Sang-in (2017) และแนวคิดการออกแบบลักษณะของสวนสาธารณะที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุของ Jumpangern (2016) จากการศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพของสวนสาธารณะที่รองรับผู้สูงอายุ ทั้ง 3 แห่ง พบว่า ประเด็นการเข้าถึงสะดวก สำหรับสวนสาธารณะบึงตาหลัวและสวนสาธารณะหนองแก้ง มีทางเข้าโดยรอบเชื่อมโยงระบบขนส่งมวลชนหรือชุมชน ด้วยการเดินเท้า เพราะทั้ง 2 แห่งมีชุมชนโดยรอบที่เอื้อให้เข้ามาใช้ได้ง่าย ประเด็นกิจกรรมออกกำลังกายสำหรับสวนสาธารณะบึงตาหลัวและสวนสาธารณะหนองแก้ง มีพื้นที่รองรับกิจกรรมออกกำลังกายเป็นสัดส่วนสำหรับผู้สูงอายุที่รวมตัวเป็นกลุ่ม ประเด็นความปลอดภัยสำหรับสวนสาธารณะบึงตาหลัวและสวนสาธารณะภูมิรักษ์ 2 มีความปลอดภัยสูงทั้งจากอาชญากรรมและจากอุบัติเหตุ เพราะทั้ง 2 แห่งมีรั้วล้อมทำให้ควบคุมผู้ใช้งานจุดทางเข้า-ออกชัดเจน รู้สึกปลอดภัยกันจากพื้นที่ภายนอก ประเด็นทางเลือก สำหรับสวนสาธารณะบึงตาหลัวและสวนสาธารณะภูมิรักษ์ 2 มีทางเลือกให้มีกิจกรรมที่หลากหลายมากเน้นครอบครัวใช้งานทั้งพื้นที่วิ่ง เดิน นั่งเล่น สนามเด็กเล่น สนามกีฬาหลายประเภท ประเด็นความสวยงามและรับรู้ความสุนทรีย์สำหรับสวนสาธารณะบึงตาหลัว มีความโดดเด่นที่สุดด้วยการวางผังให้มีความร่มรื่นต้นไม้ล้อมรอบพื้นที่ เพิ่มความเขียวของสนามหญ้าขนาดใหญ่ สำหรับสวนสาธารณะภูมิรักษ์ 2 และสวนสาธารณะหนองแก้ง มีการวางผังให้ไม้ต้นไม่อยู่เป็นกลุ่มบางจุดในสวน และยังขาดพื้นที่สนามหญ้า

และจากศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์สวนสาธารณะเพื่อรองรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา เนื่องจากความสำคัญของการใช้สวนสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ มีทั้งทางตรงได้แก่ การออกแบบสวนสาธารณะ การจัดสภาพแวดล้อมของสวนสาธารณะ และทางอ้อม ได้แก่ การเกิดสังคมในพื้นที่ การสร้างความรู้สึกรักอยากเข้าร่วมตัวผ่าน

กิจกรรมเชิงสังคม ความสามารถในการเข้าถึง ค่าใช้จ่ายที่มีและไม่มีต่อการมีส่วนร่วมสาธารณะ แม้กระทั่งการสร้างโอกาสที่จะเกิดกิจกรรมขึ้นในอนาคตของสวนสาธารณะเพื่อดึงดูดให้ผู้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี พบว่า มีปัจจัยที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

การจัดสภาพแวดล้อม พิจารณาจากสภาพของสภาพแวดล้อมทั้งหมด ในแง่ของรูปแบบ ตำแหน่ง ภาพลักษณ์ ที่ตอบสนองประโยชน์ใช้สอยของผู้ใช้งานกลุ่มผู้สูงอายุ โดยผลลัพธ์มาสู่ความรู้สึกพึงพอใจ อธิบายได้คือ

- ความเรียบสงบ มีความสำคัญเพราะปราศจากสิ่งรบกวนภายนอก ด้วยต้นไม้ สระน้ำ พื้นที่ธรรมชาติในสวนที่ปริมาณหนาแน่น แทรกตัวด้วยที่นั่ง ศาลาพัก มีส่วนสร้างบรรยากาศรู้สึกสงบเรียบ ผ่อนคลายได้ดี

- ความสะอาด เรียบร้อย การใช้สวนสาธารณะเพื่อสุขภาพที่ดี สำคัญอย่างยิ่งคือ ความถูกสุขลักษณะ ในบริเวณสวนต่าง ๆ ที่เข้าใช้งาน ได้แก่ พื้นที่ทางเดิน ทางวิ่ง ปราศจากเศษหิน คราบน้ำขังบนพื้น ทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้งาน ห้องน้ำสะอาด ปราศจากเชื้อโรค พื้นไม่มีความสกปรก มีการดูแลทำความสะอาดสม่ำเสมอ และความสะอาดของสนามหญ้า ต้นไม้ที่เหมาะสมแก่การเข้าไปใช้ ไม่มีเศษขยะ รกตา ควรมีถังขยะวางให้ทั่ว จะทำให้ความรู้สึกถึงความเป็นระเบียบ สวยงาม

- ความปลอดภัย สำคัญต่อผู้สูงอายุอย่างมาก เพราะสภาพแวดล้อมที่มีความปลอดภัย ได้แก่ พื้นที่ทางเดิน ทางวิ่งที่ยึดเกาะไม่ลื่นง่าย พื้นผิวไม่แข็งกระด้างจนเกินไป ช่วยรองรับน้ำหนักขณะเดินและวิ่งได้ ทำให้ไม่เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้งาน อีกทั้งความกว้างทางเดิน-วิ่ง มีขนาดที่เพียงพอ ส่วนรั้วล้อมรอบสวนมีความจำเป็นต่อการควบคุมผู้ใช้งาน ในบางครั้งต้องปิด-เปิดตามเวลาเพื่อความปลอดภัย ไม่ให้เกิดกลุ่มผู้ก่ออันตรายในสวน มีไฟส่องสว่างช่วยเพิ่มการมองเห็นง่ายแก่ผู้สูงอายุ อุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้น หรือจุดส่งสัญญาณฉุกเฉินเป็นพื้นฐานจำเป็น ควรมีไว้เพื่อความปลอดภัยต่อผู้สูงอายุ

- มองเห็นได้โดยรอบ การวางตำแหน่งการใช้งานในสภาพแวดล้อมของสวน ต้องเอื้อให้มองเห็นได้โดยรอบ เพื่อการกำหนดทิศทาง เข้าไปใช้งาน หรือ การสร้างการรับรู้จากผู้ใช้ได้ง่าย เชื่อมโยงทางสายตาสามารถ ขณะเข้าร่วมทำกิจกรรมเพื่อการเคลื่อนไหวร่างกาย ออกกำลังกาย (Active Recreation) และมองเห็นกิจกรรมต่าง ๆ ได้เพื่อความผ่อนคลาย (Passive Recreation)

- ความสบาย มีส่วนสร้างความเพลิดเพลินช่วยลดความเครียด ความสบายสัมพันธ์กับบรรยากาศของสวนด้วย พื้นที่สีเขียวสนามหญ้า ต้นไม้ขนาดใหญ่สร้างร่มเงา ศาลาพัก ทำให้พื้นที่สวนรู้สึกไม่ร้อน ไม่แออัด รู้สึกสบาย และสระน้ำขนาดใหญ่ซึ่งช่วยให้เกิดการไหลของลมพัดผ่านทางธรรมชาติ

ปัจจัยด้านพฤติกรรม

พฤติกรรมของผู้ใช้สวน เป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดสภาพแวดล้อมของสวน ความหลากหลายของโซนแบ่งพื้นที่และสิ่งสนับสนุนในแต่ละสวนช่วยส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมระดับบุคคล (มาคนเดียว) และระดับกลุ่มบุคคล (มากับครอบครัวหรือเพื่อน) ทำให้เกิดแรงดึงดูดของผู้ใช้เลือกมาใช้หรือไม่มาใช้สวน มีผลต่อการมีส่วนร่วมแต่ละครั้งได้นานขึ้นระยะเวลา 1 ชั่วโมงจนถึง 2 ชั่วโมงขึ้นไป ต่อครั้ง และความผูกพันต่อสวน ทำให้รู้สึกร่วมดูแลสวนเสมือนเป็นเจ้าของ อธิบายได้คือ

- การเข้าถึง ความสามารถในการเข้าถึงสวนของกลุ่มผู้สูงอายุมีความสำคัญอย่างมาก หมายถึงการเข้าถึงสวนสาธารณะได้ทุกกลุ่มทุกเพศ ทุกวัย เกิดพฤติกรรมมาใช้สวนได้สะดวก ดังนั้นสวนสาธารณะจึงเข้าถึงได้โดยเชื่อมเส้นทางกับทางสาธารณะโดยรอบสวน สำหรับผู้ใช้ในบริเวณละแวกบ้านใกล้เคียงกับสวน มีส่วนสร้างพฤติกรรมผู้คนที่ง่ายทั้งมาคนเดียวและเป็นกลุ่มที่ชักชวนเข้าถึงสวนด้วยกัน ที่มาจกละแวกบ้านใกล้ ๆ สวนคล้าย ๆ กัน

- สร้างการมีส่วนร่วมรักษา ดูแลสวน มีความสำคัญต่อสวนสาธารณะอย่างยิ่งย่น กล่าวคือ การสร้างพฤติกรรมของผู้ใช้สวนที่ช่วยการดูแลรักษาความสะอาดช่วยเป็นหูเป็นตาของผู้ใช้สวนด้วยกันทำให้สร้างความรู้สึกรับผิดชอบสวนสาธารณะร่วมกัน เป็นการบ่มเพาะพฤติกรรมที่ดีในระดับบุคคล ชุมชน หรือกลุ่มเพื่อนบ้านเพื่อดูแลรักษา

- อาณาเขตครอบครองมีการผสมผสานด้วยพฤติกรรมส่วนบุคคลในการใช้พื้นที่ในสวน จำเป็นต้องจัดแบ่งโซนส่วนตัว และกึ่งส่วนตัวหรือเรียกว่า การเว้นว่างส่วนบุคคล หากสวนได้แบ่งแยกความเป็นพื้นที่ส่วนตัวออกจากพื้นที่ส่วนรวม

ย่อมจะสร้างภาวะเว้นว่างส่วนบุคคลได้ แม้ว่าสวนสาธารณะจะให้ทุกคนสามารถมาใช้งานได้ แต่อย่างไรก็ตามด้วยพฤติกรรมของผู้ใช้สวนทั้งแบบมาคนเดียวและแบบมาหลายคน ก็ต้องการอาณาเขตครอบครอง ดังนั้นสวนต้องผสมผสานการใช้พื้นที่ที่หลากหลายอย่างยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนการใช้งานได้ จัดการพื้นที่อย่างมีความหมายต่อบุคคล ต่อกลุ่มคน

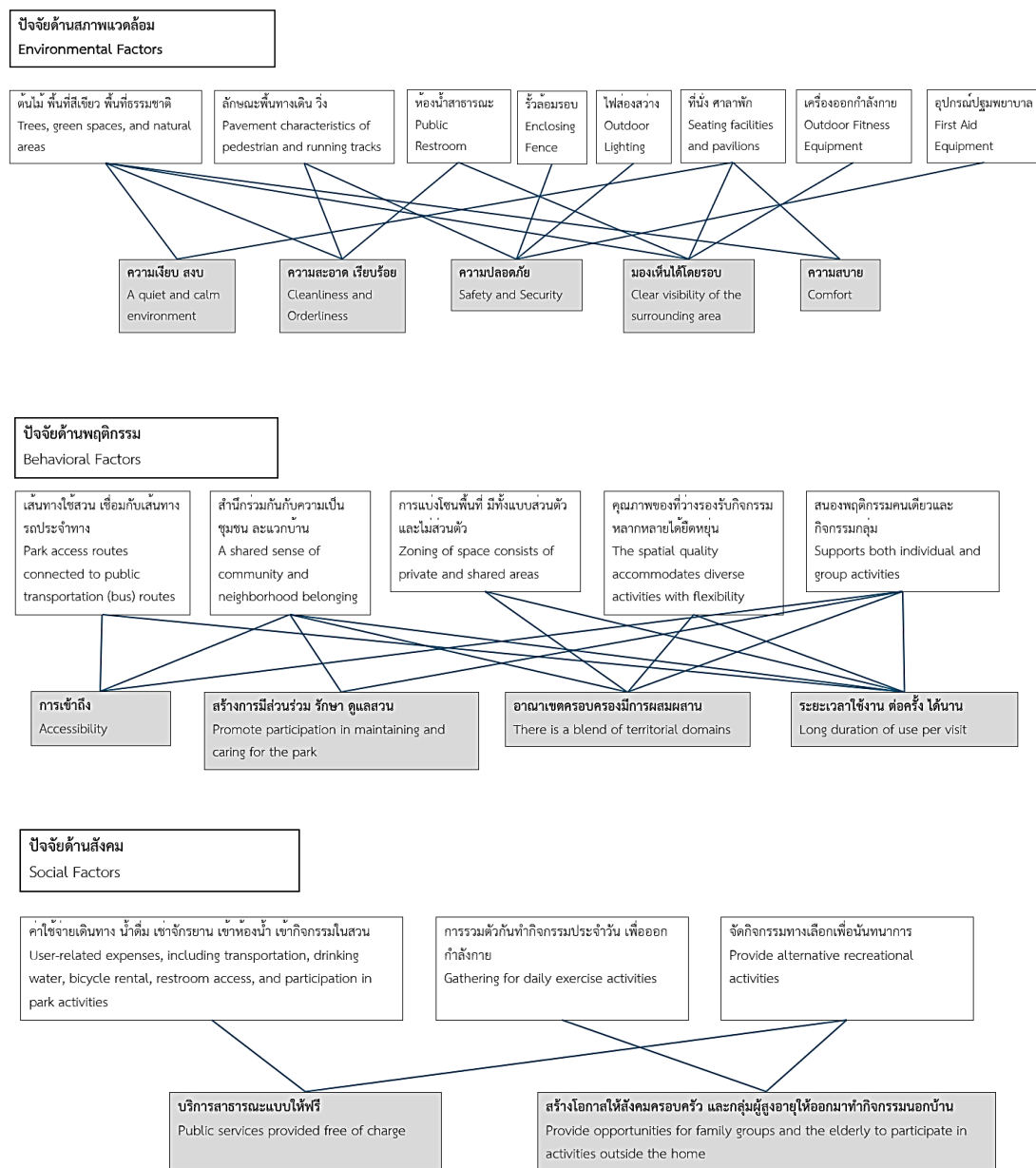
- ระยะเวลาใช้งานต่อครั้งได้นาน ความสำคัญของการใช้ระยะเวลาในสวน ที่ยาวนานขึ้นเป็นตัวบ่งบอกถึงการตอบสนองต่อพฤติกรรมผู้ใช่มากหรือน้อย เพราะการจัดโซนแบ่งพื้นที่ใช้งานเพียงพอมีผลต่อการใช้เวลาในสวนอย่างเต็มที่

ปัจจัยด้านสังคม

ความเป็นสังคมถือได้ว่าเป็นแรงหนุนเสริมสร้างสังคมผู้สูงอายุเพื่อการดูแลสุขภาพ ผ่านกิจกรรมการออกกำลังกายทั้งแง่ความเป็นสังคมและแง่เศรษฐกิจซึ่งสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายของผู้ใช้สวนสาธารณะเพื่อมาออกกำลังกายแต่ละครั้ง เพราะการจัดให้สวัสดิการย่อมช่วยลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของผู้สูงอายุและมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดสังคมออกกำลังกาย เช่น บริการสาธารณะฟรีให้แก่ผู้มาใช้งานสวนสาธารณะตามมาตรฐาน เช่น น้ำดื่มฟรี ห้องน้ำฟรี ที่จอดรถฟรี เป็นต้น และการสร้างสรรค์กิจกรรมเชิงสังคมของสวนสาธารณะ เพื่อสร้างให้เกิดกิจกรรมร่วมกันของครอบครัว ดึงดูดผู้สูงอายุออกมาทำกิจกรรมนอกบ้าน เช่น ดนตรีในสวน เดินรำในสวน การเรียนรู้ในสวน สร้างสังคมคนทุกวัยให้เข้ามาใช้สวนสาธารณะมากยิ่งขึ้น ให้ทำกิจกรรมกลางแจ้งมากกว่าเดินเล่นในบ้านเท่านั้น สวนสาธารณะจึงเป็นพื้นที่โล่งของเมืองที่รองรับกิจกรรมเชิงสุขภาพ และกิจกรรมเชิงสังคม กิจกรรมนันทนาการของประชาชน อธิบายได้คือ

- บริการสาธารณะแบบให้ฟรี จะช่วยลดค่าใช้จ่าย ค่าเดินทาง ค่าน้ำดื่ม ค่าห้องน้ำสาธารณะ จึงควรจัดหาสวัสดิการไว้บริการสาธารณะอย่างน้อยเท่าที่จำเป็น ได้แก่ ตู้กดน้ำดื่มฟรี

- สร้างโอกาสให้สังคมครอบครัวและกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อทำกิจกรรมนอกบ้าน ดึงผู้คนออกจากบ้านมาพบปะกันในกลุ่มสังคมผู้สูงอายุ รวมทั้งควรสร้างโอกาสจัดกิจกรรมทางเลือกเพื่อนันทนาการ เช่น การจัดแสดงดนตรีในสวนวันหยุดสุดสัปดาห์ หรือบ่ายเย็น ๆ ในวันเสาร์อาทิตย์ การจัดหัวข้อเรียนรู้ในสวน เช่น การอบรมกายบริหารแก่ผู้สูงอายุ การอบรมการวิ่งด้วยเท้าเปล่าเพื่อสุขภาพ

รูปที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้สูงอายุในการใช้ของสวนสาธารณะ

Figure 3 Influential factors in the elderly engagement with public parks

ข้อเสนอแนะเพื่อการยกระดับคุณภาพของสวนสาธารณะทั้ง 3 แห่ง เพื่อการวางแผนออกแบบ การจัดกิจกรรมให้เป็นสวนสาธารณะรองรับผู้สูงอายุ และชุมชนเมือง

สวนสาธารณะปทุมท้าว

1) การแบ่งโซนการใช้งานภายในสวนสาธารณะ

● การจัดสวนใช้งานสวนสาธารณะ ส่วนกิ่งสาธารณะ ส่วนตัว ด้วยพื้นที่ของสวนน้ำปทุมท้าวมีขนาดกว้างใหญ่ จึงมีการแบ่งโซนค่อนข้างชัดเจน แบ่งได้หลากหลายลักษณะ เป็นส่วนธรรมชาติ ได้แก่ เกาะนก สระน้ำ ส่วนพักผ่อน ได้แก่ พื้นที่ริมสระน้ำในศาลา ริมขอบสนาม ไต้ต้นไม้ สวนออกกำลังกาย ได้แก่ ลานกีฬา ลานลีลาศ เครื่องออกกำลังกาย ลู่ทางเดิน รังจักรยาน อาคารฟิตเนส ส่วนการเรียนรู้ ได้แก่ แปลงเกษตร ห้องสมุด ส่วนบริการ ได้แก่ ที่จอดรถ ร้านค้า เป็นต้น เพื่อให้มี

ความเหมาะสมกับผู้สูงอายุเพื่อออกกำลังกาย ข้อเสนอแนะ ได้แก่ (1) ควรจัดแบ่งโซนสวนเรียบ สงบ ให้ร่มเงาเพิ่มขึ้นในช่วงแดดจัด สร้างร่มเงา ให้เป็นที่นั่งพักผ่อนพิงไรรอบสวน จุดพักเป็นสัดส่วน กันส่วนเสียงรบกวนจากถนนรอบ ๆ หรือที่จอดรถให้เว้นห่างจากพื้นที่เรียบสงบ และจัดโซนที่นั่งพักเป็นระยะตามเส้นทางวิ่ง พื้นที่ที่ผู้คนสามารถมีทางเลือกในการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นได้หลายแบบ (2) ควรเพิ่มหรือจัดให้มีวงรอบวิ่ง-เดิน (loop) ระยะสั้นหรือทางลัด ไม่ให้ระยะทาง 1 รอบ (3.2 กิโลเมตร) ของสวน เพื่อไม่ให้เส้นทางยาวจนเกินกำลังของผู้สูงอายุ (3) ควรสร้างจุดลงสัมผัสสื่อน้ำให้มากขึ้น ไม่ว่าจะทำบันไดลงไปที่สระน้ำเพิ่มขึ้น หรือการปรับปรุงพื้นที่ตลิ่งขอบสระน้ำให้ใช้ประโยชน์ริมขอบน้ำได้เพิ่มขึ้น

- การป้องกันอันตรายจากการใช้จักรยานร่วมกับการวิ่ง การเดิน ด้วยพื้นที่สวนน้ำบึงตาหลั่ว แบ่งสู่ทางวิ่งทางเดินกับเลนจักรยาน โดยวางขนานคู่กันไปรอบสวน แต่กรณีที่มีจุดตัด ของคนใช้สวนเดินข้าม วิ่งข้ามเลนจักรยาน อาจจะก่อให้เกิดอันตราย ข้อเสนอแนะ ได้แก่ การสร้างเลนจักรยานยกระดับทางลาดชันและลง กรณีบริเวณจุดตัดจักรยาน ด้วยการเพิ่มทางจักรยานยกสูงข้ามเส้นทางเดินทางวิ่งในสวน หรือ การสร้างทางเดินเท้ายกระดับ (Skywalk) เชื่อมทางเดินรอบสวน เพื่อแยกเส้นทางวิ่ง ทางจักรยาน และยังเพิ่มมุมมองใหม่ให้ผู้ใช้งาน มองเห็นมุมสูงในสวนน้ำบึงตาหลั่วได้สวยงามมากขึ้น

2) การเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนสาธารณะ การส่งเสริมให้ผู้ใช้งานสวนสาธารณะทุกวัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุ เพื่อการลดค่าใช้จ่าย ข้อเสนอแนะ ได้แก่ (1) ควรจัดให้มีตู้กดน้ำดื่ม (น้ำเย็น) แบบฟรี ติดตั้งไว้ในจุดบริการในสวน เช่น ใกล้ร้านค้า จุดพัก ตำแหน่งใกล้ห้องน้ำสาธารณะ โดยรณรงค์ให้ผู้ใช้น้ำกระติกน้ำมาด้วย เพื่อลดน้ำดื่ม ซึ่งเป็นการลดขยะจากขวดน้ำพลาสติกของร้านค้าไปพร้อม ๆ กัน (2) ควรจัดให้ใช้ห้องน้ำสาธารณะแบบฟรีเพิ่มขึ้น หากแต่สนับสนุนให้ผู้เข้าร่วมบริจาคเพื่อเป็นค่าดูแลความสะอาด โดยเพิ่มราวจับ พื้นกันลื่น ทางลาดชันให้ได้ตามมาตรฐาน สำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ ทุกวัย ทุกกลุ่มใช้งานได้ (Universal Design) (3) ควรสำรวจปรับปรุงทางลาดชัน ทางต่างระดับสวนใช้สอยต่าง ๆ เช่น ทางเดินขึ้นศาลาลานนวมินทร์ ทางเดินลงไปยังสระน้ำ เป็นต้น ควรให้ได้ตามมาตรฐาน คือทางลาดชัน ไม่เกิน 1:12 กว้างไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร พร้อมราวจับของทางลาดชัน

3) การจัดกิจกรรมทางเลือกภายในสวนสาธารณะ พื้นที่โล่งว่างท่ามกลางธรรมชาติ พื้นที่สีเขียวเพื่อให้เกิดกิจกรรมทางเลือกให้ประชาชน มาใช้พื้นที่สวน เพื่อออกกำลังกายประจำและเพื่อกิจกรรมนันทนาการ ได้อย่างเพลิดเพลิน ที่ผ่านมามีกิจกรรมทางเลือกในสวนน้ำบึงตาหลั่วได้จัดงานวิ่ง จัดงานคอนเสิร์ต กิจกรรมออกร้าน งานเทศกาล ซึ่งจัดกิจกรรมเป็นครั้งเป็นคราวแต่หากมีการจัดงานลักษณะส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมทางเลือกให้กับครอบครัว มาสวนสาธารณะร่วมกัน มาพักผ่อนในวันหยุดตอนบ่าย ๆ เย็นร่วมกัน จะทำให้เกิดสังคมของผู้สูงอายุ ความรักใคร่กัน ครอบครัว มีแรงบันดาลใจที่จะออกมาใช้สวนสาธารณะมากขึ้นแทนที่จะอยู่ลำพังในบ้าน ข้อเสนอแนะ ได้แก่ (1) ควรจัดกิจกรรมดนตรีในสวน ในวันเสาร์อาทิตย์ตอนบ่าย ๆ ถึงเย็นอย่างต่อเนื่อง บนลานสนามหญ้าในสวนสาธารณะที่นั่งฟังเพลง เอนกายนอนเล่น เหมาะอย่างมากกับทุกกลุ่มทุกวัย มาใช้สวนสาธารณะด้วยกัน (2) ควรจัดกิจกรรมให้ความรู้ จัดอบรมสัมมนา เสมือนห้องเรียนนอกสถานที่ โดยใช้บรรยากาศในสวนสาธารณะเพิ่มความคุ้นเคยให้กับธรรมชาติของสวน แทนการจัดในห้องปรับอากาศในอาคารเท่านั้น ทั้งนี้จุดประสงค์ต้องการให้สวนสาธารณะเป็นมากกว่าพื้นที่ออกกำลังกาย แต่ควรเป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อการพักผ่อน ที่มีความยืดหยุ่นผสมผสานการใช้งานของพื้นที่หลากหลายลักษณะ สร้างกิจกรรมเพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้คนหันมาสู่ธรรมชาติ

สวนสาธารณะภูมิรักษ์ 2

1) การแบ่งโซนการใช้งานภายในสวนสาธารณะ

- การจัดสวนใช้งานสวนบริการและสวนออกกำลังกาย ด้วยพื้นที่สวนภูมิรักษ์ 2 มีขนาดพื้นที่ใช้สอยภายในที่เป็นพื้นที่ว่างโล่ง ถูกออกแบบให้เป็น 2 ส่วน คือพื้นที่ลานกีฬา อยู่กึ่งกลางสวน และพื้นที่บริการ อยู่บริเวณขอบรอบนอกติดกับเส้นทางสู่ทางเดิน -ทางวิ่ง ซึ่งทำให้พื้นที่บริการ เช่น ที่จอดรถยนต์ ที่จอดรถจักรยานยนต์ อยู่ในตำแหน่งใกล้ติดกับพื้นที่ออกกำลังกาย อีกส่วนคือพื้นที่ภายนอกรั้วติดถนน ด้านหน้าประชิดกับพื้นที่ออกกำลังกายตรงทางเดินทางวิ่ง มีเสียงจากถนน กลิ่นควันจากรถยนต์ เข้ามายังพื้นที่สวนภูมิรักษ์ 2 ข้อเสนอแนะ ได้แก่ (1) ควรจัดระเบียบสวนบริการจอดรถ โดยตีเส้นกำหนด

จำนวนรถยนต์ จักรยานยนต์ อาจจะสร้างขอบเขตกันระหว่างจุดจอดรถกับทางวิ่งไม่ล้ำแนวเขตผู้คนใช้ออกกำลังกาย (2) ควรจัดให้มีแนวต้นไม้พุ่มชนิดที่มีใบเล็ก ๆ ตักกรองฝุ่นได้ เพื่อป้องกันเสียงและฝุ่นด้านแนวรั้วด้านหน้าเพื่อลดเสียงรบกวน เพิ่มความเป็นกันสาธารณะตรงพื้นที่ออกกำลังกาย

- การขยายส่วนใช้งานออกกำลังกายและส่วนพักผ่อน ด้วยพื้นที่สู่ทางเดินการวิ่งของสวนภูมิรักษ์ 2 มีจำนวน 2 เลน ความกว้าง ช่องละ 80 เซนติเมตร ซึ่งค่อนข้างแคบมากหากใช้งานวิ่ง พร้อมกัน ทำให้เบียดเสียดชนกัน เกิดอันตรายกับผู้วิ่งเร็ว และผู้สูงอายุที่เดินช้า ๆ และพื้นที่บริเวณรอบ ๆ ลานกีฬา ยังขาดพื้นที่นั่งชม หรือ พื้นที่นั่งเล่น พบปะพูดคุย ข้อเสนอแนะ ได้แก่ (1) ควรขยายช่องสู่ทางเดิน ทางวิ่งให้มีความกว้างอย่างน้อยช่องละ 1.10-1.20 เมตร ด้วยพื้นที่ส่วนการขยายทางวิ่งอาจมีข้อจำกัด มีทางเลือก โดยเสนอให้สร้างทางเดินเท้ายกระดับ (Skywalk) ความกว้าง 1.50 เมตร ออกแบบเป็นทางสัญจร สามารถเดินได้รอบสวน เพื่อแยกกับเส้นทางวิ่ง ซึ่งอยู่ที่ระดับพื้นด้านล่าง (2) ควรเพิ่มพื้นที่นั่งพัก และที่นั่งชมกีฬา นั่งคอยลูกหลานที่สนามเด็กเล่น จึงควรวางไว้รอบ ๆ ลานกีฬา ลานอเนกประสงค์ จะสร้างโอกาสของกลุ่มผู้ใช้สวน เกิดการพูดคุย มีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น รวมถึงการเพิ่มการเข้าถึงริมสระน้ำได้สะดวกขึ้น เช่น บันไดลงริมตลิ่งบางช่วง

2) การเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนสาธารณะ การอำนวยความสะดวกที่จุดพักผ่อนเดินออกกำลังกายของผู้สูงอายุรอบสวน มีความจำเป็นต้องจัดให้มีที่นั่งวางไว้รอบ ๆ สวน และการส่งเสริมให้ผู้ใช้งานสวนสาธารณะทุกวัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุ เพื่อการลดค่าใช้จ่าย ข้อเสนอแนะ ได้แก่ (1) ควรจัดที่นั่งแบบมีพนักพิงเพิ่มขึ้นกระจายทั่ว ๆ ในสวน (2) ควรจัดให้มีตู้กอดน้ำดื่ม (น้ำเย็น) แบบฟรี ติดตั้งไว้ในจุดบริการในสวน เช่น ตำแหน่งใกล้ห้องน้ำสาธารณะ

สวนสาธารณะหนองแก้งช้าง

1) การแบ่งโซนการใช้งานภายในสวนสาธารณะ

- การจัดสวนใช้งานสวนสาธารณะ ส่วนกึ่งสาธารณะ ส่วนตัว ด้วยสวนหนองแก้งช้างเป็นพื้นที่สาธารณะที่เป็นแบบเปิดให้เข้าใช้งานได้ทุกทิศทุกทาง จึงไม่ชัดเจนในแง่ของโซนใช้งานสวนสาธารณะกับส่วนตัวกับผู้ใช้งาน และ พื้นที่ใช้งานค่อนข้างจำกัดมาก ลักษณะของพื้นที่ใช้งานกระจายตามขอบรอบสระน้ำเท่านั้น ที่มีขนาดใหญ่ 2 ส่วนคือ ด้านฝั่งชุมชนพานิชเจริญ และฝั่งชุมชนหนองแก้งช้าง โดยมีศาลาอเนกประสงค์ที่มีหลังคา กันแดดกันฝน ใช้รองรับกิจกรรมหลักของชุมชน แต่หากจะแบ่งสวนสาธารณะอื่น ๆ เช่น สนามกีฬา ลานออกกำลังกาย จุดเล่นเครื่องออกกำลังกาย สนามเด็กเล่น ก็มีในส่วนพื้นที่ทั้งสองฝั่ง แต่ยังขาดพื้นที่ส่วนตัว พื้นที่ร่มเงารอบสระด้านข้าง ข้อเสนอแนะ ได้แก่ (1) ควรจัดพื้นที่ส่วนตัวให้เกิดจุดนั่งพัก และบันไดอัฒจันทร์ริมตลิ่งเพื่อนั่งเล่นพูดคุย นั่งมอง บริเวณริมขอบรอบสระน้ำ เพราะพื้นที่ริมตลิ่งในสวนมีความลาดชันจากระดับพุดบาทริมถนน และเพิ่มพื้นที่ส่วนตัวเป็นที่นั่งคุยกัน นั่งชมกิจกรรม รอบลานอเนกประสงค์ และสนามกีฬา (2) ควรเพิ่มต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงาให้จุดที่นั่งพักเป็นระยะ ๆ เพิ่มต้นไม้เป็นแนวให้ร่มเงา ต้นไม้หลากหลายพันธุ์ สามารถกินได้ จะช่วยเพิ่มความเป็นส่วนตัว ขอบเขตของสวนจากพื้นที่รอบนอก

- การป้องกันอันตรายจากการใช้พื้นที่สวนหนองแก้งช้าง ด้วยบางกลุ่มอาจใช้สวนทำกิจกรรมไม่พึงประสงค์ทำให้รบกวนผู้ใช้สวน และป้องกันทรัพย์สินของสาธารณะภายในสวน เช่น เครื่องออกกำลังกาย สนามเด็กเล่น ห้องน้ำ ข้อเสนอแนะ ได้แก่ 1) ควรกันขอบสวนด้วยรั้วธรรมชาติกิ่งไม้โปร่งกึ่งทึบ และสามารถควบคุมผู้ใช้งานได้ ช่วยด้านความปลอดภัย โดยไม่ให้เกิดจุดอับจุดลับตา สามารถมองเห็นได้จากคนทั่วไป อาจจะปิดเปิดด้วยประตูทางเข้า-ออกและกำหนดเป็นเวลาราชการ

2) การเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนสาธารณะ บริเวณพื้นที่ทางเดิน-วิ่ง รอบสระน้ำ เป็นพื้นผิวเป็นซีเมนต์ขัดมันทาสี มีความลื่นได้ง่ายและไม่เรียบ น้ำซึมผ่านไม่ได้ทำให้พื้นบางจุดมีน้ำขัง สกปรกเศษฝุ่น อาจจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้สูงอายุได้ในขณะที่ออกกำลังกายได้ ข้อเสนอแนะ ได้แก่ (1) ควรปรับเปลี่ยนผิวพื้นทางเดิน-วิ่งให้มีผิวที่มีการยึดเกาะได้มากขึ้น โดยพื้นผิวทางวิ่งไม่ควรนุ่มเกินไปหรือแข็งเกินไป (เพื่อไม่ให้ข้อเท้าและเข่าได้รับบาดเจ็บ) แต่ต้องมีการยึดเกาะที่เหมาะสม (เพื่อไม่ให้ผู้ใช้สะดุดล้ม) พื้นผิวทางวิ่งควรมีความทนทานและสวยงาม เช่น พื้นผิวที่ยึดด้วยแอสฟัลต์ หรือแบบพื้นยางสังเคราะห์ สามารถให้น้ำซึมผ่านได้ คล้าย ๆ สปริงบอร์ดช่วยส่งแรงเมื่อก้าวเดินและวิ่ง มีความนุ่มรับแรงกระแทกได้ดี

(2) ควรกันพื้นที่ช่องจักรยาน โดยตีเส้นทางสี่ช่องกว้าง 1.50 เมตร ให้ชัดเจนตามแนวขอบฟุตบาท รอบสวนหนองแก้งช้าง เพื่อแยกจากเลนรถยนต์ จักรยานยนต์ ไม่ให้ล้อเข้ามาในช่องจักรยานนี้

3) การจัดกิจกรรมทางเลือกภายในสวนสาธารณะ เพราะบรรยากาศของสวนหนองแก้งช้างมีความสวยงาม สระน้ำขนาดใหญ่ เกิดลมพัดผ่านเย็นสบาย ซึ่งเป็นที่โล่งกว้างท่ามกลางชุมชนอยู่อาศัย และวัดป่าสาละวัน ช่วยเสริมบรรยากาศเชิงสงบ ผ่อนคลาย การเข้าถึงมีความสะดวก ปลอดภัยจากถนนโดยรอบ ด้วยทางเดินเท้า จักรยาน จักรยานยนต์ ดังนั้นกิจกรรมทางเลือก เชื้อเชิญให้เข้ามาใช้งานร่วมกันหลากหลายชุมชน ทั้งพื้นที่ว่างในศาลาอเนกประสงค์ ลานกิจกรรม จุดเด่นของชุมชน คือกิจกรรมประจำที่รวมตัวกันของผู้สูงอายุ เพื่อมาเดินออกกำลังกาย แต่เพิ่มเติมกิจกรรมทางเลือกเพื่อให้มีกิจกรรมต่อเนื่องให้ได้ใช้สวนหลากหลาย ข้อเสนอแนะ ได้แก่ (1) ควรจัดกิจกรรมตลาดนัดคนเดินรอบ ๆ สวนหนองแก้งช้าง โดยใช้บรรยากาศช่วงเย็นปิดถนนรอบเพื่อตลาดให้น้ำของมาขาย ผู้คนเดินเล่นซื้อสินค้า จัด 2-3 เดือนครั้งเป็นเทศกาลของชุมชน จะช่วยให้คนในพื้นที่ออกมาเดินเล่นในบรรยากาศของสวน และส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่ด้วย สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสวนหนองแก้งช้าง (2) ควรจัดกิจกรรมอบรมการทำแปลงปลูกผักในบ้าน ให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อการทำแปลง ปลูกพืชกินได้ ไว้บริโภคในบ้านและนำมาขายได้

7. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โครงการกองทุนวิจัย พ.ศ. 2567 และงานวิจัยนี้ได้ดำเนินการขั้นตอนการเก็บข้อมูลผ่านการพิจารณาเรื่องจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แล้ว

เอกสารอ้างอิง

- Arayanimitsakul, J. (2015). *Introduction to Landscape Architecture*. Chulalongkorn University Press.
- Angsusingh, P. (2016). *Design of Residential Gardens for the Elderly with Dementia*. Chulalongkorn University Press.
- Bangkok Metropolitan Administration, Department of Environment. (2024). *Public Parks*.
<https://greener.bangkok.go.th/green-space/bangkok-parks/>
- Carstens, D. Y. (1993). *Site planning and design for the elderly: Issues, guidelines, and alternatives*. John Wiley & Sons
- Department of Public Works and Town & Country Planning. (2004). *Urban Planning Criteria for Social Services Category: Public Parks, Sports Fields, Libraries, and Museums*. Standards Group, Standards Development Office, Department of Public Works and Town & Country Planning. (in Thai)
- Department of Health Ministry of Public Health. (2015). *Creating an Age-Friendly Environment for Older Adults*. Veterans Welfare Organization Printing Office. (in Thai)
- Jumpangern, S. (2016). *Guidelines for Appropriate Public Park Development to Promote an Age-Friendly City in Bangkok* [Master's thesis, Faculty of Architecture and Planning, Thammasat University].
https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5816030406_5387_4880.pdf (in Thai)
- Jirathananuwat, A. (2024). *Urban Health and Health Promotion*. PNS Creation Limited Partnership. (in Thai)
- Kaosa-ard, M., Ratanavaraha, A., & Tejare, J. (2022). *Thailand's Future in 2042*. Public Policy Studies Institute Foundation. (in Thai)
- Lamtrakul, P., & Chayphong, S. (2020). The study of urban ecological for aging society through promoting

- participatory process. *Srinakharinwirot Research and Development Journal (Humanities and Social Sciences)*, 14(28), 121-136. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/swurd/article/view/263027> (in Thai)
- Pitakbanjod, S. (2021, January 3). *Green Spaces in Large Cities*. Common. <https://becommon.co/culture/green-bangkok/> (in Thai)
- Prompan, S., & Kantachote, K. (2023). Developing Public Green Spaces to Serve the Elderly in Bangkok. *Journal of Social Sciences, Srinakharinwirot University*, 25(2). 175-191. <https://ir-thesis.swu.ac.th/handle/123456789/2049> (in Thai)
- Sang-in, N. (2017). *Potential of Public Spaces in Urban Areas: A Case Study of Chaloem Phrakiat 6 Ratchamongkhon Park, Bangkok*. Thammasat University. (in Thai)
- Thewakul, J. (2007). *Guidelines for Sustainable Public Park Design and Development in Bangkok: A Case Study of Public Park Design in Vacant Spaces of the Tobacco Factory*. Thammasat University. (in Thai)